

Η ΝΕΑ ΑΓΩΓΗ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΙΜΗΝΙΑΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΑΡΑΠΗ, *Επιθεωρητὸν τῶν δημοτικῶν σχολείων.* Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή ἐν τῇ Α' τάξει.

Μ. ΚΑΛΥΒΟΠΟΥΛΟΥ. — Ἡ Διδασκαλικὴ Ἐνωσις. — Ἡ Γυμναστικὴ.

Κ. ΚΑΜΠΑΛΟΥΡΗ. — Πρακτικὰ τοῦ Διδασκαλικοῦ συνεδρίου.

Γ. ΚΑΡΑΤΖΑ. — Ἡ εὐσυνείδητος χρησιμοποίησις τῆς ὥρας τῆς Διδασκαλίας. — Τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ παιγνίδια βάσις τῶν νεωτέρων παιγνιδίων. — Αἱ πρώται ἡμέραι τῆς εἰς τὸ σχολεῖον φοιτήσεως. — Ἡ χειροτεχνία τῶν παιδων.

Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ. — Πρὸς τοὺς διδασκάλους.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύπ. Μακρίδου· Ἀλευροπούλου. — Γαλατῖ, Περμπολάζαρον.

Τιμὴ ἐκάστου φυλλαδίου
Γρ. 25

Η ΝΕΑ ΑΓΩΓΗ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Ἡ ἔθνοπρεπὴς μόρφωσις τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ, ἡ καταδειχθεῖσα καὶ καταπλήξασα τὸν κόσμον διὰ τῶν μεγαλοεργημάτων αὐτοῦ, ὀφείλεται ἀναντιρρήτως εἰς τοὺς διδασκάλους. Ὁμολογουμένως ὁ διδασκαλικὸς κόσμος, παρ' ὅλην τὴν γλισχρότητα τῆς μισθοδοσίας του καὶ ὅλα τὰ ἐμπόδια τῆς τυραννίας, εἰργάσθη καρτερικώτατα πρὸς μόρφωσιν σταθεροῦ χαρακτήρου καὶ πρὸς ἐμπέδωσιν ὑγιῶν ἐθνικῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν. Τὸ ἱερὸν αὐτοῦ ἔργον ἐστέφη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, καὶ ἡ κοινωνία ὀφείλει νὰ περιβάλη μὲ ἰδιαιτέραν ἀγάπην τὴν ἡγέτιδα ταύτην τάξιν τοῦ ἔθνους καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν προσήκουσαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ διδάσκαλοι ὀφείλουσι ὄχι μόνον νὰ ἐξακολουθήσουν ἐργαζόμενοι μὲ τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμόν, ἀλλὰ καὶ καλύτεροι νὰ προσπαθήσουν νὰ γίνουσι διὰ νὰ ἀποβῶσιν ὀφελιμώτεροι ἐν τῷ μέλλοντι, καθ' ὃ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς μὲ τὴν ζείδωρον τῆς ἐλευθερίας αὐρανὴν ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐνέχει τὸ σφριγὸς, τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἐνδόξων προγόνων του, τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ὅπως ἐδραιωθῇ ἡ διὰ τῆς διδασκαλικῆς ἑνώσεως ἐκελθοῦσα γενικὴ συσσωμάτωσις τῶν διδασκάλων. Μόνον δι' αὐτῆς θὰ κατορθώσουν ὄχι μόνον νὰ ἐπιτύχουν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποσπάσουν παρὰ τῆς κοινωνίας τὴν προσήκουσαν ὑποστήριξιν. Τοῦτο ἀπέδειξεν ἡ ἱστορία τοῦ διδασκαλικοῦ κόσμου τῆς τελευταίας δεκαπενταετίας, καθ' ἣν αἱ ἐνέργειαι τῶν διδασκάλων πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των ἔσχον εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα.

Προσπάθεια πρὸς συσσωμάτωσιν τῶν διδασκάλων ἔγινε πρὸ 25 καὶ πλέον ἐτῶν διὰ τῆς διδασκαλικῆς Ἀδελφότητος, ὅπως ἀναφέρουν ἀρχαίό-

τεροι συνάδελφοι, ἀλλὰ ἡ συσσωμάτωσις δὲν ἐπετεύχθη, καὶ ἡ Διδασκαλικὴ Ἀδελφότης διελύθη.

Ἀπὸ τοῦ 1905 ἤρχισεν ἐν Κων/πόλει νέα διδασκαλικὴ ζύμωσις. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην προσκληθέντες ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου προσήλθον πολλοὶ διδάσκαλοι καὶ συνέπηξαν τὸν Διδασκαλικὸν Σύνδεσμον. Ἄλλ' ἄνκαι ἐπεξητήθη εὐθύς ἐξ ἄρχῆς ἡ γενικὴ συσσωμάτωσις αὐτῶν, τοῦτο δὲν κατωρθώθη. Ἐν ἐπανειλημμέναις γενικαῖς συνελεύσεσι συνεξητήθη ὁ τρόπος τῆς συμμετοχῆς ὄλων τῶν διδασκάλων, ὑπεβλήθησαν ὑπομνήματα, ἀντηλλάγησαν γνώμαι διάφοροι, ἀλλ' ἡ συμμετοχὴ ὄλων δὲν κατωρθώθη. Μόνον 150 μέλη ἐνεγράφησαν εἰς τὸν Διδασκαλικὸν Σύνδεσμον καθ' ὅλον τὸν δεκαετῆ του βίου. Ἐξ αὐτῶν μόνον τὰ ἡμίση ἢμποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ὡς τακτικά, πληρώσαντα ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως μέχρι τῆς διαλύσεως. Ὁ Διδασκαλικὸς Σύνδεσμος περιελάμβανε καθηγητὰς καὶ διδασκάλους. Καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦ βίου του μόνον 14 μέλη ἦσαν ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν καθηγητῶν. Τὰ λοιπὰ ἦσαν δημοδιδάσκαλοι.

Ἰπῆρχον βεβαίως πολλὰ τὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα ἐκόλυσαν τὴν συσσωμάτωσιν, ἀλλὰ τὸ κυριώτερον ἦτο ἡ ἀπαίτησις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἕκαστος διδάσκαλος νὰ ἴδῃ τὴν θέσιν του ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου βελτιουμένην. Μὲ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα προσέτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησιν, ἀλλ' ὅταν εἶδεν ὅτι τοῦτο δὲν θὰ ἐπιτευχθῆ τόσον γρήγορα, ὅσον ἠλπίζεν, ἔχασεν ἀμέσως τὴν πρώτην ὀρμὴν καὶ χωρὶς, νὰ προβῆ εἰς καμμίαν ἐνεργειαν, ἀφῆκε μοιρολατρικῶς τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν τύχην του. Μερικοὶ ὁμως ἐπέμενον ἐνεργοῦντες καὶ παραμένοντες εἰς τὸν Διδασκαλικὸν Σύνδεσμον, ὁ ὁποῖος ὁμολογουμένως ἐπέφερον ἀρκετὰ καλὰ ἀποτελέσματα. Πρῶτον καὶ κυριώτατον κατὰ τὸ διάστημα τοῦ δεκαετοῦς βίου του προσήλθον ἀρωγὸς εἰς πολλοὺς ἀπομάχους διδασκάλους καὶ τὰς οἰκογενεῖας των. Τὸ χρῆμα συνεισέφερον ἢ κοινωνία, ἢ ὁποία δεόντως ἐξετίμησε τὸ διδασκαλικὸν ἔργον καὶ περιέβαλε τοὺς διδασκάλους μὲ ἰδιαιτέραν πλέον ἐκτίμησιν. Ὡστε τὸ δεύτερον ἀποτέλεσμα τοῦ Διδασκαλικοῦ Συνδέσμου ἦτο ἡ πρὸς τοὺς διδασκάλους ἰδιαιτέρα ἐκτίμησις τῆς κοινωνίας.

Τὸ δὲ τρίτον ἀποτέλεσμα ἦτο καθαρῶς ἐσωτερικόν. Ἀπὸ ἐργατικῆς ἀπόψεως ἐνεθάρρυνε τοὺς δημοδιδασκάλους πρὸς ἐνεργοτέραν ζωὴν, πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ γοήτρου των, πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των καὶ καλλιτέρευσιν τῆς τύχης των. Οἱ δημοδιδάσκαλοι παρηγωνισμένοι ὑπὸ τῆς κοινωνίας δὲν ἐτόλμων νὰ προβάλλουν πρὸ αὐτῆς. Ἄλλ' ἀνανήψαντες ἐξήτησαν ν' ἀποτελέσουν ἰδιαιτέρον σύλλογον καθαρῶς δημοδιδασκαλικόν, ἰδρύθη δὲ τὸ 1912 ὁ Διδασκαλικὸς Γυμναστικὸς Σύλλογος, ὁ ὁποῖος ἦτο καθαρῶς τοιοῦτος.

Ὁ διετῆς βίος τοῦ εἰρημένου Συλλόγου εἶναι ἀξιέπαινος. Τὰ ἔργα του ἦσαν ἀρκετὰ. Ἐκτὸς τῆς ἐργασίας πρὸς καλλιέργειαν καὶ διάδοσιν τῆς

Σουηδικῆς γυμναστικῆς, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τῆς Κ. Π. Ἐκπ. Ἐπιτροπῆς νέαν βᾶσιν μισθοδοσίας τῶν διδασκάλων, συνεζήτησεν ἐν εἰδικαῖς συνεδρίασι το πρόγραμμα τῶν Ἀστικῶν Σχολῶν καὶ ἀνέλαβε καὶ τὴν ἔκδοσιν ἰδιαιτέρου ὄργάνου τῶν διδασκάλων τῆς «Ἀγωγῆς», διὰ τῆς ὁποίας κατεδείχθη ἡ ἐνδελεχὴς ἐργασία καὶ ἡ μεγάλη ἐπιμέλεια τῶν παρ' ἡμῖν διδασκάλων.

Ἡ ζωηρὰ κίνησις τοῦ Διδασκαλικοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου καὶ τὸ ἐπιδειχθὲν σφριγὸς ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τοὺς νεαροὺς διδασκάλους, οἱ ὁποῖοι εἶχον συσσωματωθῆ εἰς τὸν Σύλλογον αὐτόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν πρόεδρον αὐτῶν, τὸν Δημήτριον Δαμασκηνόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν γλαφυράν του στομυλίαν, μὲ τὰ πολλὰς του γνώσεις, μὲ τὴν ἄμεσον ἀντιληπτικότητα, μὲ τὸ δημιουργικὸν του μυαλό, μὲ τὴν ἀγάπην, μεθ' ἧς περιέβαλλε τοὺς διδασκάλους καὶ μὲ τὸν τολμηρὸν καὶ σταθερὸν του χαρακτήρα, ἀπέκτησε τὴν γενικὴν συμπάθειαν τῶν δημοδιδασκάλων, ἐμφυσήσας νέαν ζωὴν εἰς αὐτοὺς καὶ ἐνσταλάξας εἰς τὴν ψυχὴν των τὴν πεποίθησιν ὅτι διὰ τῶν ἐνεργειῶν των καὶ διὰ τῆς ἐπιμονῆς των ἦτο δυνατὴ—δυνατωτάτη μάλιστα—ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως αὐτῶν.

Κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐλειτούργει ὁ Διδασκαλικὸς Γυμναστικὸς Σύλλογος, ἐγίνε τῆ συγκλήσει τοῦ Διδασκαλικοῦ Συνδέσμου καὶ τὸ Ἀ' Διδασκαλικὸν συνέδριον ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ δημοδιδασκαλικὸς κόσμος διὰ τοῦ Διδασκαλικοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου ἔδειξε σθένος καὶ ζωὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν, διότι παρουσιάσθη σύσσωμος σχεδὸν μὲ ὀρισμένον πρόγραμμα.

Ὁ δημοδιδασκαλικὸς κόσμος ἐξήτει νέαν κατεύθυνσιν, ἡ δὲ τάσις τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν δημοδιδασκάλων ἀπὸ τοῦ Διδασκαλικοῦ Συνδέσμου καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς συμπήξεως καθαρῶς δημοδιδασκαλικῆς ἐνώσεως καὶ συσσωματώσεως ἐγενικεύθη. Ἡ ἀπόπειρα τοῦ ἀγίου Νικαίας, προέδρου τότε τῆς Π. Κ. Ἐκπ. Ἐπιτροπῆς, περὶ γενικῆς συσσωματώσεως καθηγητῶν τε καὶ διδασκάλων, ἀπέτυχε. Οἱ δὲ διδάσκαλοι τῆς κοινότητος Σταυροδρομίου ἀποτελοῦντες ἰδιαιτέρον σῶμα, συνεννοηθέντες μὲ τὸν Διδασκαλικὸν Γυμναστικὸν Σύλλογον, κατέληξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν συμπήξεως δημοδιδασκαλικῆς ἐνώσεως, διὸ καὶ ἐξέλεξαν δεκαμελῆ ἐπιτροπὴν πρὸς σύνταξιν τοῦ Κανονισμοῦ. Ἀμα ὡς ἡ ἐπιτροπὴ ἐπεράτωσε τὴν σύνταξιν τοῦ Κανονισμοῦ, ἐκηρύχθη ὁ γενικὸς πόλεμος, ἕνεκα τοῦ ὁποῖου διεκόπη πᾶσα συλλογικὴ ἐργασία. Ἡ διδασκαλικὴ αὐτὴ ἐνωσις ἐπισήμως δὲν ἐπραγματοποιήθη τότε, ἀλλ' οἱ πρωτοστατήσαντες διὰ τὴν ἴδρυσιν αὐτῆς ἤρχισαν ἐργαζόμενοι προσφέροντες πᾶσαν δυνατὴν ὑποστήριξιν καὶ ἀρωγὴν πρὸς πάντα διδάσκαλον. Πρόεδρος τῶν διδασκάλων τούτων ἦτο ὁ κ. Φίλιππος Σιαμπανίδης.

Ἡ ἐργασία τοῦ κ. Φ. Σιαμπανίδου κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο πρέπει ὁμολογουμένως νὰ ἐξαρθῆ. Αἱ ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας προσέφερον οὗτος

εις τὸ διδασκαλικὸν σῶμα κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου. εἶναι ἀνεκτίμητοι. Καὶ πρῶτον κατώρθωσε νὰ διενεργῶνται ἔρανοι ἐκ μέρους ἐπιλέκτων μελῶν τῆς Κοινωνίας διὰ τοὺς ἀπομάχους διδασκάλους. Οἱ ἔρανοι οὗτοι ἦσαν γενναιότατοι καὶ διενηροῦντο ὑπὸ διαφόρων κυριῶν τῆς ἀνωτέρας παρ' ἡμῖν κοινωνίας.

Τὸ συλλεγὲν ποσὸν κατὰ τὰ ὅ ἔτη τοῦ πολέμου, τὸ ὁποῖον διετέθη ὁλόκληρον διὰ τοὺς ἀπομάχους διδασκάλους, ἀνῆλθεν εἰς ἀρκετὰ σεβαστὸν ποσόν, ἡ δὲ ἀνακούφισις τῶν ἀπομάχων κατὰ τοὺς δυστυχημένους αὐτοὺς χρόνους ἦτο μεγίστη.

Δεύτερον ἐνήργησε διὰ τῆς Π. Κ. Ἐκπ. Ἐπιτροπῆς ὅπως ἀνακουφισθῶσιν ἀφ' ἑνὸς ἐν μέρει οἱ ἐν ἐνεργείᾳ διδάσκαλοι δι' αὐξήσεως τῆς μισθοδοσίας ἢ καὶ δι' ἐκτάκτων ἐπιδομάτων, ἀπαλλαγῶσι δ' ἀφ' ἑτέρου τῆς στρατολογίας οἱ διδάσκαλοι, Πρὸς τοῦτο ἀκαταπόνητος προσέτρεχε μὲ θάρρος καὶ μὲ ἐλπίδα πάντοτε πρὸς πάντα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἠλπίζεν ὅτι θὰ τύχη κάποιας ὑπὲρ τῶν διδασκάλων ἀρωγῆς. Ἐνεθάρρυνε τοὺς μὲν, ὑπερήσπιζε τοὺς δέ, ἔτρεξεν, ἐκοπίασε καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀπαλλαγὴν 60 καὶ πλέον διδασκάλων ἀπὸ τῆς στρατολογίας.

Δικαίως οἱ διδάσκαλοι ἐξ εὐγνωμοσύνης τὸν ἀκούραστον αὐτὸν διδάσκαλον καὶ ἐνθερμον αὐτῶν ὑποστηρικτὴν ἐκήρυξαν ἐπίτιμον πρόεδρον.

Ὅταν δὲ ὁ πόλεμος κατέπαυσε καὶ ἡ ἀνακωχὴ ἐπῆλθεν, οἱ πρωτοστατήσαντες εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου δὲν ἐπερίνευαν νὰ παρῆλθῃ πολὺς χρόνος, ἀλλ' ἀμέσως προσεκάλεσαν τοὺς διδασκάλους καὶ ἐξήτησαν τὴν συσσωμάτωσιν αὐτῶν. Ἡ προσφώνησις, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς τοὺς προσελθόντας τότε διδασκάλους ὁ κ. Φ. Σιαμπανίδης δικαιολογεῖ τὴν ἐπίσπευσιν ταύτην. Ἀλλὰ καὶ τὰ σημερινὰ ἀποτελέσματα τοῦ διετοῦς βίου τῆς Διδασκαλικῆς Ἐνώσεως περιτράνωσ δικαιώνουν τὴν ἐπίσπευσιν.

Οἱ προσελθόντες διδάσκαλοι περὶ τοὺς 100 ὁμοφώνως ἔκριναν ἀναγκαιοτάτην τὴν συσσωμάτωσιν, καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχον ζητήματα ἐπείγοντα, ἀνέθηκαν προσωρινῶς τὴν διεκπεραίωσιν αὐτῶν εἰς πενταμελῆ ἐπιτροπὴν ἀπὸ τοὺς κκ. Φίλιππον Σιαμπανίδην, πρόεδρον, Δημήτριον Δαμασκηνόν, Ἀπόστολον Ἀράπην, Χρῆστον Τουργούτην καὶ Μιχαὴλ Καλυβόπουλον, γραμματέα.

Ἡ Ἐπιτροπὴ συνελθοῦσα ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπόμνημα, διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ διδασκαλικὸν σῶμα ἐξίτηται.

1) Τὴν αὐξήσιν τῆς μισθοδοσίας τῶν διδασκάλων δι' ἐπιδομάτων 150 % πρὸς ἀνακούφισιν αὐτῶν ἐκ τῆς μεγάλης ἀκριβείας.

2) Τὴν ἐπαναφυρὰν τῶν ἐλλήνων ὑπηκόων διδασκάλων καὶ τῶν στρατευσίμων τοιούτων εἰς τὰς θέσεις των.

3) Τὴν συμμετοχὴν τῶν διδασκάλων εἰς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ

4) Τὴν ἐλευθέραν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὰς κοινοτικὰς συνελεύσεις.

Διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἐπιτροπῆς κατορθώθη ἡ ἐπιτυχία σχεδὸν ὅλων τῶν αἰτημάτων.

Ἡ συσσωμάτωσις τῶν διδασκάλων ἤδη ἐπετεύχθη καὶ ἐν δευτέρᾳ γενικῇ συνλεύσει τῶν διδασκάλων ἀπεφασίσθη ἡ σύνταξις Κανονισμοῦ, ἀνετέθη δὲ μὲ πλήρη πληρεξουσιότητα εἰς τὴν εἰρημένην πενταμελῆ Ἐπιτροπὴν καὶ εἰς ἑτέραν πενταμελῆ ἀντιπροσωπευτικὴν τῆς ὀλομελείας τοιαύτην ἡ σύνταξις εἰδικοῦ Κανονισμοῦ.

Αἱ δύο ἐπιτροπαὶ συνελθοῦσαι συνεζήτησαν τὸν συνταχθέντα κατὰ τὸ 1914 Κανονισμὸν καὶ μὲ τινὰς τροποποιήσεις ἐνέκριναν καὶ ἐπεκύρωσαν αὐτόν.

Μετὰ ταῦτα προσεκλήθησαν κατὰ τμήματα οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν προαστείων διὰ νὰ λάβουν γνῶσιν τοῦ σκοποῦ τῆς Ἐνώσεως καὶ νὰ ὑπογράψουν ἔγγραφον, δι' οὗ ὑπεχρεοῦντο, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν συσσωμάτωσιν. Τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν λαμπρά. Πάντες ἔσπευσαν νὰ ἐγγραφῶσιν. Εἰς δὲ τὴν τρίτην γενικὴν συνέλευσιν τῶν διδασκάλων ἐξελέγησαν αἱ ἀρχαί, δηλαδὴ τὸ Διοικ. Συμβούλιον, ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ οἱ Πρόεδροι τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν τμημάτων συμφώνως τῷ συνταχθέντι Κανονισμῷ.

Ἡ πρώτη συνεδρία τῶν διδασκάλων ἔγινε τὴν 8 Νοεμβρίου 1918 καὶ ἡ τρίτη συνεδρία, καθ' ἣν ἐξελέγη τὸ Προεδρεῖον ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1919. Ὅστε τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Διδασκαλικῆς Ἐνώσεως ἐλογίσθη τὸ 1919. Σήμερον ἡ Διδασκαλικὴ Ἐνωσις διανύει τὸ τρίτον αὐτῆς ἔτος.

Αὕτη εἶναι ἐν συντομίᾳ ἡ ἱστορία τῆς Διδασκαλικῆς Ἐνώσεως.

Ποῖος δὲ ὁ διετῆς βίος τῆς Διδασκαλικῆς Ἐνώσεως; Ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς ἐν ταῖς εἰδικαῖς γενικαῖς συνελεύσει τῆς Ἐνώσεως ἐξέθηκα τὰ πεπραγμένα διεξοδικῶς. Θεωρῶ ὅμως εὐλογον νὰ μὴ παρασιωπήσω εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο τὰ δύο σπουδαιότατα ζητήματα, εἰς ἃ περιστράφη καθ' ὅλον τὸν διετῆ βίον τῆς Ἐνώσεως, τὴν ἐξύψωσιν τοῦ γοήτρου τῶν διδασκάλων καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς μισθοδοσίας. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ συσσωμάτωσις, εἰς αὐτὰ καὶ μόνον ἔπρεπε νὰ περιορισθῆ ἡ Διδασκαλικὴ Ἐνωσις, εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ διδασκάλου καὶ εἰς τὸ ψωμί, καὶ κυρίως εἰς τὸ ψωμί. Ὁ κ. Χ. Θ. εἰς τὸ ἄρθρον του « ἡ Ψυχολογία τοῦ Διδασκαλικοῦ Ζητήματος » δημοσιευθὲν εἰς τὸ 3 καὶ 4 φυλλάδιον τῆς « Ἀγωγῆς » γράφων περὶ τῆς ἀποτυχίας τῶν τότε διδασκαλικῶν σωματείων ἀποδίδει αὐτὴν εἰς τὸ ὅτι ταῦτα δὲν ἐφρόντισαν νὰ χορτάσουν ἀμέσως ἀνθρώπους πεινασμένους, ἀλλ' ἐσκέφθησαν δι' ἀπομαχικὰ ταμεῖα καὶ διὰ ταμεῖα συντάξεως, μελλοντικὰ πράγματα καὶ ὄχι διὰ τὸ παρὸν τοῦ διδασκάλου, διὰ τὸ ψωμί του. Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον. Ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο γλισχρότατος. Μὲ τὸν μισθὸν αὐτὸν δὲν ἔζη σὰν ἄνθρωπος. Φυσικὰ ὁ τσορμπατζισμὸς ἤθελε τὸν διδάσκαλον κουρελιάρην καὶ ψωμο

ζήτην διὰ τὰ τὸν ἔχη ὑποχείριόν του, πειθήνιον αὐτοῦ ὄργανον, ὑποκλι-
νόμενον καὶ προσκυνοῦντα ἐδαφιαίως αὐτόν, περιπατοῦντα πάντοτε με-
σκυμμένην νήν κεφαλὴν, πιεζόμενον ὑπὸ τὸ βάρος τῶν στενοχωριῶν καὶ
τῶν φροντίδων τοῦ βίου. Φαντασθῆτε μὲ τοιαῦτα ἐφόδια, τί χαρακτηῖρας
ἔμελλε νὰ μορφώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς του ὁ δουλοπρεπὴς αὐτὸς διδά-
σκαλος!

Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα μέσα πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἔργου τοῦ
σχολείου εἶναι καὶ ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου. Ὁ καλῶς μισθοδοτούμενος
διδάσκαλος θὰ ἀφοσιωθῆ ὅλος εἰς τὸ διδασκαλικὸν του ἔργον μελετῶν καὶ
παρακολουθῶν τὴν ἐπιστήμην του — ἢ ὅποια δὲν μένει καθόλου στάσιμος
ὅπως φαντάζονται πολλοί, διότι καμμία ἐπιστήμη δὲν μένει στάσιμος —
προσερχόμενος εἰς τὴν ἔδραν πρὸς διδασκαλίαν ἄνευ περισπασμῶν καὶ
σκέψεων διὰ τὸ καθημερινὸ ψωμί.

Ὁ διδάσκαλος εἶναι μέλος τῆς κοινωνίας καὶ τὸ σπουδαιότερον μέ-
λιστα. Ἐπομένως πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ ζῆ ὅπως τὰ ἄλλα μέλη αὐτῆς.
Καὶ ὅμως ὁ διδάσκαλος, κατὰ τὴν ἰδέαν τῶν ὀλίγων, ἄς μὴ εἶπω τῶν
πολλῶν, δὲν πρέπει νὰ ντύνεται μὲ καινούρια φορέματα, δὲν πρέπει νὰ
πηγαίνει εἰς τὸ θέατρον, εἰς τὸ καφενεῖον, εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον, εἰς τὴν
ἔξοχὴν. Δὲν πρέπει νὰ ἔμβῃ εἰς ἄμαξαν (θεὸς φυλάξῃ εἰς αὐτοκίνητον).
Δὲν πρέπει νὰ τρέφεται καλά. Αὐτὸν δὲν τὸν ἐγέννησε ἡ ἴδια μάννα.
Πολὺ διαφορετικὰ εἶναι τὰ ἄλλα μέλη τῆς κοινωνίας. Ἐκεῖνα μόνον
ἔχουν δικαίωμα εἰς ὅλα αὐτὰ. Ὁ διδάσκαλος ὄχι! Ἄν ὁ διδάσκαλος ἔχῃ
παιδιά; Δὲν πρέπει νὰ τὰ σπουδάσῃ. Αὐτὸ εἶναι πολυτέλεια.

Αὐτὰ ὅλα ἐζήτησε νὰ ἄρῃ κατὰ τὸν διαιτητὴν τῆς βίου ἢ Διδασκαλικῆ
Ἐνωσις. Καὶ ὅσον ἠδυνήθη πρὸς τὸ παρὸν, ἐπέφερε σημαντικὴν βελτίωσιν
εἰς τὴν θέσιν τοῦ δημοδιδασκάλου ἀπὸ τε γοήτρου καὶ ἀπὸ ἀπόψεως
μισθοῦ.

Δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσον ὑπερβολικὸς ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου, ὅπως
πολλοὶ σκοπῖμος διαδίδουν. Ὁ διδασκαλικὸς μισθὸς ποικίλλει σήμερον
ἀπὸ 50-112 λίρας μηνιαίως, μισθὸς, μὲ τὸν ὅποιον μόλις ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ
σήμερον οἰκογενειάρχης διδάσκαλος, σήμερον, ὅπου ὅλα σχεδὸν τὰ τρόφιμα
καὶ τῆς πρώτης ἀνάγκης ὑλικά στοιχίζουσι δεκαπλασίαν καὶ πλέον ἀξίαν τῆς
προπολεμικῆς τοιαύτης. Συγκρίνοντες καὶ τὸν διδασκαλικὸν μισθὸν τῆς
ἐποχῆς ταύτης μὲ τὸν σημερινὸν εὐρίσκομεν τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν. Ἀλλὰ
δὲν πρέπει νὰ συγκρίνωμεν τὸν διδασκαλικὸν μισθὸν κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον,
ἀλλὰ τὸν λαμβανόμενον τοιοῦτον μὲ τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τοῦ βίου ἢ καὶ
μὲ τὸν μισθὸν, τὸν ὅποιον λαμβάνουν οἱ ἄλλοι ἐπαγγελματίαι καὶ ἐργάται,
διότι, ὅπως καὶ προηγουμένως ἀνέφερα, ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ ζῆ εἰς
τὴν κοινωνίαν, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα μέλη αὐτῆς, καὶ νὰ μὴ διαφέρει ποσῶς
τούτων.

Μὲ τὸν νέον δὲ ὀρίζοντα, ὁ ὅποιος ἀναφαίνεται εἰς τὴν Ἀνατολὴν μετὰ
τὴν εἰρήνην, καὶ μὲ τὴν νέαν ζωὴν, ἢ ὅποια μᾶς ἀναγεννᾶται, ἀνοίγεται
νέον μέγα καὶ ἐθνικώτατον στάδιον διὰ τοὺς διδασκάλους. Αὐτοὶ θὰ σφυ-
ρηλατήσουν τῆς νέας γενεᾶς τὸν σταθερὸν καὶ ἀκλόνητον ἐθνικὸν καὶ
ἀνδροπρεπῆ χαρακτήρα, αὐτοὶ θὰ μορφώσουν τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς
πολίτας διὰ τὴν νέαν σταδιοδρομίαν ἐν τῇ κονίστρᾳ τῶν τῆς Ἀνατολῆς
ἐθνῶν. Ἀλλὰ διὰ τὰ ἀποβοῦν τοιοῦτοι πρέπει νὰ καταλάβουν τὴν ἀρμό-
ζουσαν θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Πρέπει νὰ καθορίσουν τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας
των, τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεώς των, τὴν κατάλληλον ἀντιμισθίαν τοῦ ἔργου
των. Πρέπει νὰ ζήσουν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὡς ἄνθρωποι μὲ τὴν σχετικὴν
ἀνεσίαν. Δὲν πρέπει νὰ καταπονοῦν τὸ σῶμά των μὲ τὴν ὑπέρμετρον ἐργα-
σίαν πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν. Δὲν πρέπει νὰ βραχύνουν τὸν βίον
των μὲ τὴν ὑπέρμετρον ἐργασίαν ἀφήνοντας δυστυχή οἰκογένειαν οὔτε νὰ
καταστρέψουν δι'αὐτῆς τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ἀνθηρότητα τοῦ σώματος
αὐτῶν, διότι τοῦτο θὰ εἶναι πρὸς βλάβην αὐτῆς ταύτης τῆς νεολαίας,
αὐτοῦ τούτου τοῦ ἔθνους.

Πῶς θὰ κατορθώσουν οἱ διδάσκαλοι νὰ ἐπιτύχουν τοῦτο; Μόνον διὰ
τῆς συσσωματώσεως καὶ τῆς ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς ἐν ταῖς ἐνεργείαις των.
Ὅπως ὅλα τὰ ἐργατικά σωματεῖα κατορθώνουν διὰ τῶν ἐνεργειῶν των νὰ
ἐπιτύχουν εἰς τὸν σκοπὸν των, οὕτω καὶ ἡ Διδασκαλικὴ Ἐνωσις, ὡς ἐργα-
τικὸν σωματεῖον ὀφείλει νὰ ἐργασθῆ σύσσωμος διὰ τὴν ἀνυψώσιν τὰ μέλη
τῆς εἰς τὴν ἐμπρόρουςαν θέσιν.

Ἐπάρχουν ἀνυπέβλητα ἐμπόδια καὶ προσκόμματα εἰς τὸν δρόμον,
ποῦ θὰ ἀκολουθήσῃ διὰ τὴν ἐπιτύχην τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, ἀλλ' αὐτὰ
δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀποθαρρύνουν, ὅπως ἄλλοτε συνέβη. Ἀπὸ κάθε ἐμπό-
διον, ποῦ θὰ παρουσιασθῆ, ἀπὸ κάθε κώλυμα, ποῦ θὰ ξεφυτρώσῃ ἐνώ-
πιόν των, ἄς ἀρυσθοῦν νέον θάρρος, νέαν δύναμιν καὶ νὰ εἶναι βέβαιοι
ὅτι θὰ παρακάμψουν λίαν εὐκόλως ταῦτα, διότι ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ ὑπομονὴ
βασίλευει.

Ἐμπρὸς λοιπὸν ἐπὶ τὸ ἔργον!

Μ. Κ. ΚΑΛΥΒΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΤΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΩΡΑΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ἄνυπολόγιστος εἶναι ἐν γένει ἡ ἀξία τοῦ χρόνου, καὶ ὁμως δὲν ἐκτιμᾶται πάντοτε ἐπαρκῶς τὸ πολυτίμητον τοῦτο ἀγαθόν. Ὁ ἄνθρωπος, «ὁ παροδικὸς οὗτος υἱὸς τῆς ὥρας», — ὡς τὸν ὀνομάζει ποιητῆς τις — λησμονεῖ πολὺ συχνά, ὅτι ὁ χρόνος παρέρχεται σπεύδων διὰ πτερωτῶν ποδῶν. «Θεωρῶ ἀπολεσθεῖσαν τὴν ὥραν — ἔλεγεν ὁ κατὰ τὴν 17ην ἑκατονταετηρίδα ζήσας ἄγγλος Τζῶν Βράτφορντ — καθ' ἣν δὲν ἔγινα παραίτιος καλοῦ τινος εἴτε διὰ τῆς γραφίδος εἴτε διὰ τῆς γλώσσης». Ὁ δὲ ἀρχαῖος Σενέκας διδάσκει ὅτι ὁ χρόνος εἶναι ὁ μόνος θησαυρὸς, οὕτινος ἡ φειδῶ δύναται νὰ ὀνομασθῆ ἀρετῆ. Καὶ δικαίως. Ἀπολεσθὲν χρῆμα δύναται ἐκ νέου νὰ εὐρεθῆ, σπαταληθεῖσα περιουσία ἡμπορεῖ καὶ πάλιν νὰ ἀποκτηθῆ, ἡ υἰγεία πιθανὸν νὰ ἐπανέλθῃ διὰ τῆς ἰατρικῆς θεραπείας, σπαταληθεῖς ὁμως χρόνος δὲν ἐπανέρχεται πλέον, «γιατὶ ὁ καιρὸς διαβαίνει καὶ δὲν γυρίζει πειά», λέγει τὸ δημῶδες ἄσμα. Τὰ λεπτὰ εἶναι πολυτιμότερα κοσμημάτων, ἡ ὄλη δὲ ζωὴ ἀποιλεῖται ἐκ λεπτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος σοφὸς ἐπιμόνως συνιστᾷ: «Χρόνου φείδου». Ὅλως ἰδιαιτέρως ἡ φειδῶ τοῦ χρόνου ἐπιβάλλεται εἰς τὸν διδάσκαλον. Δι' αὐτὸν ὁ χρόνος εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ σχολικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἐκ τῆς συνετῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἰκανὸν μέρος τῆς ἐπιτυχίας τῆς δράσεως τοῦ διδασκάλου. Ἐνεκα τούτου εἶναι λίαν ἐπίκαιρος ἡ ἐρώτησις: «Εἰς τί πρέπει ὁ διδάσκαλος νὰ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν του διὰ νὰ ἐξαγοράζεται τὸν καιρὸν ἐπωφελῶς;».

Ἐν πρώτοις σπουδαιότατον εἶναι νὰ ἀρχίζῃ πάντοτε καὶ νὰ τελειώῃ τὴν διδασκαλίαν ἀκριβῶς ἐν τῷ πρέποντι χρόνῳ. Διότι διὰ τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν πρέπει νὰ εἶναι ζῶν παράδειγμα τάξεως καὶ ἀκριβείας. Μόλις κρούσῃ ὁ κῶδων, γίνεται ἀμέσως ἡ προσευχή. Εὐθὺς ἔπειτα ἀρχίζει τὸ μάθημα. Δὲν δικαιούται ὁ διδάσκαλος οὔτε ἐν λεπτὸν νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθητοῦ. Ἀξιοσύστατον εἶναι μάλιστα νὰ ἐμφανίζεται ἐντὸς τοῦ δωματίου τῆς παρα-

δόσεως λεπτὰ τινα πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ μαθήματος. Διότι διὰ τῆς παρουσίας του προλαμβάνονται αἱ ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν ἀταξίαι, οἱ θόρυβοι, διαπληκτισμοί, κτύποι κ. τ. τ. καὶ οὕτως ἀποκαθίσταται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ μαθήματος ἡ σωτηριώδης ἐκείνη τάξις καὶ ἡσυχία, ἣτις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον καὶ κανονικὴν διεξαγωγὴν τοῦ μαθήματος. «Ἡ τάξις ἐξοικονομεῖ τὸν χρόνον» λέγει πρακτικόν τι λόγιον. Ἀλλὰ πόσαι ὥραι δὲν χάνονται ἐπιματῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐὰν ὁ διδάσκαλος δὲν ἔχη τάξιν καὶ δὲν εἶναι ἀκριβής; ἐὰν π. χ. συνηθίζῃ καθ' ἑκάστην ν' ἀρχίζῃ τὰ μαθήματα 5 λεπτὰ ἀργότερον καὶ νὰ τὰ παύῃ 5 λεπτὰ ἐνωρίτερον! «Τίποτε μὴ θεωρεῖ μικρὸν» λέγει σοφὸς τις, διότι κόκκοι ἄμμου ἀποτελοῦν τὸν δρόμον, λεπτὰ δὲ τὸ ἔτος».

Ἀφοῦ ἀρχίσῃ ἡ διδασκαλία, δὲν πρέπει κατόπιν νὰ διακόπτεται ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου. Ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ μὴ ἐπιτρέπη νὰ ταρασσεται κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἔργου του, ἐκτὸς μόνον, ἐννοεῖται, εἰς δικαιολογημένας περιστάσεις. Κατὰ τὰς ὥρας τῶν μαθημάτων δι' οὐδένα ἄλλον πρέπει νὰ εὐρίσκειται ἐν τῷ σχολείῳ παρὰ μόνον διὰ τοὺς μαθητὰς του. Οὐδεμίαν μέριμνα περὶ ὑποθέσεων ἐπιδεκτικῶν ἀναβολῆς πρέπει νὰ τὸν καλῆ ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ χώρου τῆς ἐργασίας του. Πᾶσα σκέψις του κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μαθημάτων, δέον ν' ἀποβλέπη τὴν ἐν τῇ σχολῇ ἐργασίαν του. «Ἄς προσέχη ὁ διδάσκαλος, μήπως ἀφήσῃ τὸ πνεῦμα νὰ παίξῃ ἀρπαστὸν ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν τῶν παιδίων καὶ δίδῃ ἀκρόασιν εἰς ξένας σκέψεις: τὸ καθῆκον δέον νὰ ἐγείρῃ πυκνὸν φραγμὸν περὶ τῶν ἐσμὸν τῶν ἰδεῶν καὶ ν' ἀπομακρύνῃ ἀνηλεῶς πάντα ξένον παρείσαντον».

Περαιτέρω ἡ συνετὴ χρῆσις τοῦ χρόνου ἐπιβάλλει εἰς τὸν διδάσκαλον, ὅπως μὴ παρατείνῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον τὰ μετὰξὺ τῶν διαφόρων μαθημάτων διαλείμματα, δαπανᾷ δὲ διὰ τὰ πάρεργα τὸσον μόνον χρόνον, ὅσος εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖος. Βεβαίως χρονικόν τι διάστημα ἀπαιτοῦσιν αἱ πρὸς τὸ νέον μάθημα προπαρασκευαστικαὶ μεταβάσεις, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ τάξις, ἡ «εὐλογημένη ἐκείνη θυγάτηρ τ' οὐρανοῦ» θ' ἀποβῆ εἰς τὸν διδάσκαλον ἀπαραμίλλος βοηθός. Διδάσκαλος καὶ μαθηταὶ ὀφείλου νὰ ἔχουν ἐθισθῆ τὸσον πολὺ εἰς τοὺς θεμελιώδεις κανόνους τῆς σχολῆς, ὥστε ὅλον τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τῆς διδασκαλίας νὰ τελῆται εὐκόλως καὶ ταχέως. Οἱ μαθηταὶ

πρέπει νὰ συνηθίσουν νὰ ἐξάγουν τὰ βιβλία, ἀθάκια, κονδύλια, τετράδια, γραφίδας διὰ παραγγελμάτων, νὰ ἔχουν ἐντὸς τῶν ἀναγνωσματορῶν των ση ἰδίαια τοῦ μαθήματος, νὰ δεικνύουν πάντοτε — καὶ ὁμιλῶ ἐνταῦθα κυρίως διὰ τοὺς μικροὺς — διὰ τοῦ δακτύλου ἢ διὰ τοῦ κονδυλίου τὸ ἐν τῷ βιβλίῳ ἀναγινωσκόμενον, ὥστε νὰ μὴ ἐπέρχεται καμμία διακοπὴ κατὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἀναγνώσεως ὑπ' ἄλλου μαθητοῦ. εἶναι εὐνόητον ἐπίσης ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν ὕλικόν τῶν διαφόρων μαθημάτων θεόντως ἐκ προτέρων ἐκωνοίσθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ὥστε λεπτὸν νὰ μὴ χάνεται ἐκ τῆς διδασκαλίας. « Δίδασκε τάξιν — λέγει ἐν παράγγελμα — καὶ ὄσκει ταύτην! » « Πράξις, τάξις καὶ ἀποκτᾶσταις » εἶναι κοινὸν λόγιον. « Ἡ τάξις ἐξοικονομεῖ τὸν κῆπον καὶ τὸν χρόνον » λέγει γερμανικὴ παροιμία.

Ἐνεκα τούτου, ἐὰν πράγματι ὁ διδάσκαλος θέλῃ νὰ φειθῆ τοῦ χρόνου διὰ νὰ χρησιμεποιήσῃ αὐτὸν ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον, ὀφείλει νὰ θεωρήσῃ ἕτερον αὐτοῦ καθήκον τὸ νὰ ὁμιλῇ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον κατὰ τὴν διδασκαλίαν, ἀποφεύγῃ αὐστηρῶς πᾶσαν περιττὴν λέξιν. Ἰδιαίτοντως ἄς μὴ παρξούρῃ εἰς μικρολόγους ἠθικολογίας, καθ' ὅσον ἢ συχνὴ ἐπανάληψις τοιούτων διδασχῶν — καὶ ἠμποροῦν αὐταὶ νὰ γίνονιν πολὺ εὐκόλα συνήθειαι — οὐ μόνον ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν ἀπώλειαν χρόνου, ἀλλ' ἐπενεργεῖ ἐπιδραβῶς καὶ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν. « Ἐάν τις διαρκῶς κατέρριπτε βροχὴν ἐπὶ ἠνθισμένου δένδρου, διὰ ν' ἀποπλυθοῦν ὄλα τὰ φθοροποιὰ ζώφια, ἐν τέλει βεβαίως θὰ κατέπιπτον καὶ ὄλα τὰ ἄνθη· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μετὰ τὴν ἀγωγὴν, ὅταν λέγῃ τις πολλοὺς λόγους καὶ δίδῃ πολλὰς συμβουλάς ». Ὅπου ἀρκεῖ ἐν βλέμμα, ἐκεῖ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφεύγῃ ὁ διδάσκαλος εἰς λόγους· ὅπου ἐπαρκεῖ μία λέξις, ἄς μὴ δαπανᾷ εἴκοσι. εἰς τὸν περιορισμὸν καταφάνεται ὁ τεχνίτης! — Τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐνταῦθα. Εὐτυχῆς ἢ σχολή, ὅπου οἱ μαθηταὶ ἔμαθον νὰ ἐννοοῦν τὴν γλῶσσαν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ διδασκάλου.

Μετρημένη καὶ ἀκριβῆς δέον νὰ εἶναι ἢ ἔκφρασις τοῦ διδασκάλου καθ' ὄλην τὴν πορείαν τῆς διδασκαλίας. Ἄς προσέχη, μὴ ζητήσῃ ὁ διδάσκαλος νὰ ἐξηγήσῃ διὰ μακρῶν πράγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐνόητα εἰς τὰ παιδία. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τὸ

παιδίον, ἄς μὴ τὸ λέγῃ ὁ διδάσκαλος. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται τὸ εὖρη ἀφ' ἑαυτοῦ, ἄς μὴ τὸ παρέχῃ ὁ διδάσκαλος. Οὕτως ἐξοικονομεῖται πολὺς χρόνος, ἐκτὸς δὲ τούτου προάγεται καὶ ἡ αὐτενέργεια τῶν παιδίων εἰς τὸ σκέπτεσθαι. — Ὅτι ὁ διδάσκαλος τῆς κατωτάτης τάξεως κατὰ τὴν διαλογικὴν ἐρμηνείαν ἀντικειμένου τινὸς συχνὰ πυκνὰ πρέπει νὰ εἶναι διεξοδικός, εἶναι εὐνόητον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται ἰδιαίτερως νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τοὺς μικροὺς μαθητὰς του καὶ νὰ κερδίσῃ ταχύτερον τὴν ἐμπιστοσύνην των. Ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ μεμφθῆ ἐνταῦθα ἐκφράσεις, οἷαι αἱ ἐξῆς: « Εὖγε, ὦραία τὸ εἶπες! Μάλιστα, καλὰ τὸ ἐνόησες! κ. ἄ. » Βραδύτερον βεβαίως πρέπει νὰ λείψῃ ὀλοτελῶς ἢ τοιαύτη ἐπίκρισις τῶν ἀπαντήσεων τῶν παιδίων.

Σπατάλην χρόνου ἐπίσης προκαλεῖ καὶ ἡ συνήθεια τοῦ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὁ διδάσκαλος τὰς ἀπαντήσεις τῶν μαθητῶν. Ἰδιαίτερως ὁ διδάσκων πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὰς περιττὰς λέξεις κατὰ τὸν ἐρωτηματικὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας. Ἡ ἐρώτησις δέον νὰ εἶναι ἀμεμπτος, σαφής, ὀρισμένη καὶ βραχεῖα. Πᾶν ὅ,τι φαίνεται περιττόν, ὅσον ἀφορᾷ τὸν σχηματισμὸν τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως, π. χ. αἱ πολλαὶ παραθέσεις κτλ. πρέπει νὰ παραλείπεται. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἀπαντήσεις τῶν μαθητῶν. Αὐταὶ πρέπει μὲν νὰ δίδωνται εἰς πλήρεις προτάσεις, ἐν τοσοῦτῳ δὲν εἶναι ἀνάγκη εἰς τὴν ἀπέκρισιν νὰ περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὄλη ἐρώτησις. Ἐξαιρετικῶς μόνον ὁ διδάσκαλος ἠμπορεῖ νὰ ἀπαιτῇ ἀπαντήσεις, διὰ προτάσεων μὴ πλήρων, π. χ. κατὰ τὴν ἀπὸ μνήμης ἀρίθμησιν, ὅταν θέλῃ νὰ ἐξελέγῃ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν.

Πρὸς τὴν ἀπαίτησιν ἄρα: « Χρόνου φείδου! » ἀμεσώτατα συνδέεται ἢ ὀρθὴ χρῆσις τῶν διδακτικῶν τρόπων. Καὶ διὰ ν' ἀνταποκρίνεται ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον εἰς τὴν ἀπαίτησιν ταύτην ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ προπαρξκευάζεται πάντοτε ἐπιμελῶς εἰς τὰ μαθήματα, « ὥστε μηδὲν εἰκῆ μήτε λέγειν μήτε πράττειν », διότι « χωρὶς τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων οἱ ἄν ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγουσιν, εἰς ἀμετρίαν δεινὴν ἐμπίπτουσι καὶ πολυλογίαν ». Τὸ διδάσκειν εἶναι τέχνη — καὶ μάλιστα ἢ μεγίστη καὶ ἐξοχωτάτη τῶν τεχνῶν, καθ' ὃ ὁμολογεῖ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας Χρυσόστομος. Ἄλλοι ἐργάζονται μετὰ τὸ μάρμαρον καὶ τὴν σμίλην, ἄλλοι μετὰ οἰκοδομικοὺς

λίθους και με άλφιδιον, άλλοι με πνίον και χρωστήρα, άλλ' ο δίδασκαλος εργάζεται δια του λόγου επί της άθανάτου ψυχής του παιδίου. Επομένως παρ' εκάστου διδασκάλου αποβλέποντος σοβαρώς προς το επάγγελμά του απαιτείται «ευσυνείδητος προπαρασκευή προδ της σχολής, ζωογονητική του πνεύματος διδασκαλία εν τῇ σχολῇ και έμβριθής διάσκεψις επί της γενομένης εργασίας μετα την σχολήν». Επιμελής προπαρασκευή προφυλάττει τον διδάσκαλον από περιττολογίας και επιπολαίας της συγμής παρατηρήσεις. Διδασκαλία ζωογονούσα το πνεύμα και ένεκα τούτου συγκρατούσα την προσοχήν υποστηρίζει και την πειθαρχίαν, «την μητέρα ταύτην της τάξεως». Τέλος τακτικώς καθ' εκάστην μετά τα μαθήματα διεξαγομένη εξέτασις της εν τῇ σχολῇ γενομένης διδασκαλικής και μορφωτικής εργασίας ιδιαιτέρως συντελεί εις το να προαγάγη ταχέως και ασφαλώς τον διδάσκαλον εν τῇ οδῷ της περαιτέρω ιδίας αὐτοῦ αναπτύξεως. Διὰ του τρόπου τούτου καθίσταται οὗτος ικανώτερος, προσεκτικώτερος και ἴσως μανθάνει εν βραχεί χρόνῳ να επιτυχάνη πράγματα, εις τα όποια μέχρι τούδε έφθανε δια λοξοδρομιών. Είναι καταφανές, ποίαν σημασίαν έχει η άρμονική συνένωσις των τριών άνωτέρω αξιώσεων δια την επωφελη χρησιμοποίησιν του χρόνου.

Περαιτέρω πολύ σπουδαίον είναι να επεξεργάζεται ο δίδασκαλος επιμελώς το εν τῇ διδασκαλία αποκτηθέν και να καθορίζη αὐτὸ εν απεστρογγυλωμένῳ τύπῳ. Εκάστη ὥρα διδασκαλίας δέον να παρέχη εν ὀρισμένον και θετικόν πόρισμα. Ο σταθερός οὗτος καθορισμός του πορίσματος της εκάστοτε διδασκαλίας είναι ταυτοχρόνως και μία προεργασία δια την μνήμην, «ήτις, κατὰ τον Πλούταρχον, ὡσπερ της παιδείας ἐστὶ ταμείον». Πάν ὅ,τι ἐδιδάχθη δέν πρέπει να λησμονηθῇ εκ νέου. Ένεκα τούτου ο δίδασκαλος οφείλει να μεριμνήσῃ περὶ της διατηρήσεως αὐτοῦ. Τοῦτο γίνεται εξαιρέτως 1) δια της εδραίωσης άσκήσεως, καθὼς και 2) δια της λελογισμένης επαναλήψεως της διδασκαλίας ὕλης. Προϋποτίθεται, έννοεῖται, ὅτι το διδασκόμενον ανέλαβον ζωηρῶς εν έαυτοῖς οί μαθηταὶ ὀρθῶς κατανοήσαντες.

Έν τέλει οὐκ ὀλίγην ενέχει σημασίαν δια την πιστήν χρησιμοποίησιν του δια την διδασκαλίαν διατεθειμένου χρόνου το να έχη

ο δίδασκαλος πρὸς τὴν πνεύματος, δι' ἧς τὴν εκάστοτε διδασκαλὴν νέαν ὕλην κατορθοῖ εν τῷ δέοντι μέτρῳ να συσχετίσῃ προς τα γνωστά. Είναι και τοῦτο εν εἶδος επαναλήψεως, καθ' ἣν ὅμως απαιτείται πολλή επιτηδειότης και περίσκεψις, διότι αντί φειδοῦς δύναται να γίνῃ παραίτιος σπατάλης χρόνου.

Έκ των ἤδη ειρημένων κατανοεῖ τις, πόσας απαιτήσεις εγκλείει εν εκυτῇ η συμβουλή: «Έξαγοράζου τον καιρόν!». Διὸ ο δίδασκαλος οφείλει ν' άσκηῇ ἐφ' εκυτοῦ διαρκῆ αὐτοπαιδευσίαν, εἰς ἣν θέλη ν' ανταποκριθῇ προς πάσας τὰς άνωτέρω ρηθείσας απαιτήσεις. Επιδιώκων την πιστήν εκτέλεσιν των άνωτέρω συμβουλῶν θ' απαντήσῃ και άλλα τινά κωλύματα. Εκτός των ανεπαρκῶν διδασκαλικῶν βοηθημάτων και των υπερπλήρων τάξεων αναφέρω ιδιαιτέρως την άμέλειαν των μαθητῶν. Πόσοι ὄροι δέν χάνονται εξ αιτίας αὐτῶν! Πῶς και κατὰ ποῖον τρόπον δύναται να καταπολεμηθῇ το μέγα τοῦτο κακόν, τοῦτο καίτοι εκτός του πλαισίου της παρούσης πραγματείας. Έν πάσῃ περιπτώσει ο δίδασκαλος ἄς προσπαθῇ να κρατῇ τον οἶκον εις διαρκῆ και ενεργὸν συνεργασίαν εν τῷ ἔργῳ της άγωγῆς και να εξεγείρῃ ὅσον το δυνατόν το ενδιαφέρον των γονέων υπέρ της σχολῆς. Μολονότι και το καθῆκον τοῦτο εις πολλές περιπτώσεις καθίσταται αρκετὰ δυσχερές, εν τούτοις οὐχι σπικνίως αὐτοπαιθεῖται το διδασκόμενον συνοδεύονται υπό επιτυχίας. Έν πάσῃ περιπτώσει ο δίδασκαλος λαμβάνων υπό ὄψιν τὰς υφισταμένας σχέσεις ἄς ενεργῇ δεόντως. Το γραφικόν ρητόν: «Ο δὴ λοιπὸν ζητεῖται εν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστὸς τις εὐρεθῇ», ἔστω το ελαττήριον της επηγγελματικῆς αὐτοῦ δράσεως. Τότε και οί μαθηταὶ συμμορφούμενοι προς το παράδειγμα του διδασκάλου φιλοτιμοῦνται να εκτελέσωσι το εκυτῶν καθῆκον, μανθάνουν να φείδωνται του χρόνου και να ἐθίζωνται εις πάντας τοὺς ὄρους εκείνους, «ὕφ' οὗς ἡμπορεῖ τις εν γένει να υφίσταται εν τῷ κόσμῳ».

Ἀνακεφαλαίωσις

1. Ἀνυπολόγιστος είναι η αξία του χρόνου ιδιαιζόντως δια τον διδάσκαλον.

2. Έκ της μεγάλης σημασίας του χρόνου εκπηγάσει δια τον διδάσκαλον το καθῆκον της σοφῆς και συνετῆς αὐτοῦ χρήσεως.

3. Ὁ διδάσκαλος ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, ὅταν
- α' ἀρχίζῃ καὶ παύῃ τὴν διδασκαλίαν ἐν τῷ δέοντι χρόνῳ·
- β' δὲν διακόπτῃ ταύτην ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου·
- γ' δὲν παρατείνῃ ὑπὲρ τὸ πρέπον τὰ μεταξὺ τῶν μαθημάτων διαλείμματα·
- δ' τηρῇ τάξιν καὶ πειθαρχίαν·
- ε' ἀποφεύγῃ πᾶσαν περιττὴν λέξιν·
- στ' μεταχειρίζεται καταλλήλως καὶ προσηκόντως τὰς διαφόρους διδακτικὰς μεθόδους·
- ζ' εὐσυνειδήτως παρασκευάζεται εἰς τὰ μαθήματα·
- η' σταθερῶς καθορίζῃ τὰ πορίσματα τῶν διαφόρων μαθημάτων καὶ προσπαθῇ νὰ ἐντυπώσῃ ταῦτα εἰς τὴν μνήμην τῶν μαθητῶν·
- θ' λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἰδέαν τῆς συγκεντρώσεως τῆς διδασκαλίας·
4. Κωλυματικῶς ἀντιδρῶσι κατὰ τῆς πιστῆς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ αἱ ἀμέλειαι τῶν μαθητῶν. Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ λαμβάνῃ πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὰς ὑφισταμένας σχέσεις καὶ νὰ ἐνεργῇ καταλλήλως.

Γ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Η ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΚΑΙ Η ΓΡΑΦΗ ΕΝ ΤΗ Α΄ ΤΑΞΕΙ

Εἰς πολλὰς τῶν σχολῶν ἡμῶν παρουσιάζονται ἐν τῇ Α΄ τάξει δύο οὐχὶ παράλληλα, ἀλλ' ἄνισα τμήματα πνευματικῶς, τὸ ἐνδυναμωμένον δηλαδὴ τμήμα ἢ πραγματικῶς Α΄ τάξις καὶ τὸ ἀδύνατον τοιοῦτον, τὸ κοινῶς μισὴ τάξις καλούμενον. Ἡ τοιαύτη ἐπικρατοῦσα ἐν ταῖς σχολαῖς ἡμῶν ἔκρυθμος καὶ λίαν ἐπιζήμιος ἀπὸ πολλαπλῆς ἀπόψεως κατάστασις τόσῳ διὰ τὸν διδάσκαλον, ὅσῳ καὶ διὰ τὸν μαθητὴν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὰς ἀκολούθους ἀφορμάς·

1) Εἰς τὴν ἐγγραφὴν πολλῶν παιδῶν ἐχόντων ἡλικίαν πέντε ἢ καὶ τεσσάρων ἐνίοτε ἐτῶν. Τοῦτο δὲ γίνεται κυρίως, ὅπως ἀπαλλαγῶσιν ἰδίᾳ αἱ μητέρες ἀπὸ τῶν παιδικῶν ἐν τῷ οἴκῳ γνωστῶν ἐνοχλήσεων τῶν τέκνων αὐτῶν·

2) Εἰς τὴν πληθώραν τῶν ἐγγραφομένων ἐν τῇ Α΄ τάξει καὶ εἰς τὴν μὴ ἐπιβαλλομένην διαίρεσιν αὐτῶν εἰς παράλληλα τμήματα·

3) Εἰς τὴν μὴ ἐγγραφὴν τῶν μαθητῶν κατὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον·

4) Εἰς τὰς πολλὰς ἀπουσίας αὐτῶν, καὶ

5) Εἰς τὴν σπουδὴν ἡμῶν, ὅπως ἀρχίζομεν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν, ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων ἄνευ τῆς φυσικῶς ἐπιβαλλομένης πρὸς τοῦτο προπαρασκευῆς.

Ἐκ τῶν πέντε τούτων ἀφορμῶν ἢ καταπολέμησις τῶν τεσσάρων, ἢ τῆς 1, 2, 3 καὶ 4ης ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς ὑγιᾶς ἀντιλήψεως καὶ τῆς θελήσεως τῶν γονέων, τῶν προϊσταμένων σχολικῶν ἀρχῶν καὶ πρὸ παντὸς ἐκ τῶν προσπαθειῶν καὶ θερμῶν συστάσεων τῶν διδασκάλων. Διὰ τοῦτο πᾶς λόγος περὶ τῶν ἀφορμῶν τούτων τελείως παρέλκει.

Ἡ πέμπτη ἢ πρωτίστη καὶ οὐσιώδης ἀφορμὴ χρήζει εὐρείας ἀναπτύξεως καὶ ἐπακρῖώσεως, ἢ ἀφορμὴ δὲ αὕτη ἀκριβῶς θὰ ἀποτελέσῃ τὸ θέμα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀσχοληθῶμεν.

Προβάλλεται λοιπὸν ἡ ἐρώτησις· Πότις πρέπει ν' ἀρχίζῃ ἢ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή;

Πολλάκις συνεζητήθη, ἐὰν δὲν θὰ ἦτο σκόπιμον ἀπὸ πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ἀναπτύξεως τῶν παιδῶν ν' ἀναβληθῇ ἢ ἐναρξῆς τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς γραφῆς καὶ νὰ μὴ γίνωνται αὗται ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων, νὰ προπαρασκευάζωνται δὲ δεόντως οὗτοι διὰ πᾶσαν ἐν τῷ μέλλοντι συστηματικὴν ἐργασίαν ἐν τῇ Σχολῇ. Τὸ θέμα τοῦτο ἐνέχον οὐ τὴν τυχοῦσαν σπουδαιότητα καὶ μεγάλως ἐπιδρῶν ἐπὶ τῆς ἀπροσκόπτου λειτουργίας τῆς Α΄ τάξεως καὶ αὐτῆς ἀκόμη ὀλοκλήρου τῆς Σχολῆς ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ πλείστους παιδαγωγούς. Πάντες οὗτοι καταλλήλως ὁμοφώνως, ὅπως ἀναβληθῇ ἐπὶ μακρότερον ἢ βραχύτερον χρονικὸν διάστημα ἢ ἀνάγνωσις καὶ ἡ γραφή, προπαρασκευάζεται δὲ ὁ παῖς προσηκόντως πρὸς τοῦτο.

Ἄλλοι τούτων διαγράφουσι τελείως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν ἀπὸ τῆς Α΄ τάξεως συνιστῶντες ἀντ' αὐτῶν ἰχνογραφίαν, χειροτεχνίαν, ἀσκήσιν εἰς τὸ ὀρθῶς καὶ εὐκρινῶς ἐκφράζεσθαι, παιδικὰ ἄσματα, περιπάτους. Θεωροῦσιν ἀσύμφορον καὶ ἀποκρούουσιν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν ταῖς Σχολαῖς τάσιν, ὅπως ἀποδίδηται ἢ δλη βαρύτης κατὰ τὸ πρῶτον σχολικὸν ἔτος εἰς τὴν ἐκμάθησιν ἐξωτερικῶν εὐχερειῶν (ἀνάγνωσις καὶ γραφή), οὐδόλως δὲ λαμβάνηται ἐν ὄψει ἡ πνευματικὴ καὶ σωματικὴ κατάστασις τοῦ ἐξαετοῦς παιδός, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκην ἰδιαιτέρας μερίμνης καὶ λελογισμένης προπονήσεως. Διὰ τοῦτο ἀναβάλλουσι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν κατὰ τὸ δεύτερον σχολικὸν ἔτος. Ἄλλοι πάλιν ἀναβάλλοντες τὴν

ανάγνωσιν και τήν γραφήν μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου συνιστῶσι κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου χρονικὸν διάστημα μέχρι τέλους τοῦ Δεκεμβρίου πρὸ παντὸς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ πενιχροῦ κύκλου τῶν παραστάσεων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ λεκτικοῦ τῶν παιδῶν. Ἄλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως πάντες μιᾷ φωνῇ κηρύσσονται ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς. *Πρῶτον*, λέγουσι πάντες οὗτοι, ὁ νοῦς τοῦ ἐξαετοῦς παιδὸς δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ὄριμος, ὅπως κατανοήσῃ τὴν σημασίαν τῆς ἀναγνώσεως. *Δεύτερον*, ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀρκούντως ἠσκημένος, ὅπως ἀποδεχθῇ ὁμαλῶς καὶ εὐχερῶς τοὺς διαφόρους τύπους τῶν γραμμάτων τοῦ Ἀλφαβήτου. *Τρίτον*, στερεῖται ἐπαρκῶς πείρας, ὅπως συλλάβῃ ταχέως καὶ ἀκριβῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀναγινωσκόμενου τεμαχίου. *Τέταρτον*, ἢ τοιαύτη ἀφηρημένη καὶ ἐπιπόλαιος ἀνάγνωσις δὲν προσφέρει εὐλήπτους ἐννοίας καὶ ἀντιλήψεις. *Πέμπτον*, προσερχόμενος τέλος ὁ παῖς εἰς τὴν Σχολὴν ἐκ τοῦ οἴκου, ἔνθα διετέλει πάντῃ ἐλεύθερος καὶ ἀδέσμευτος καὶ ἔζη παιγνιώδη καὶ ἀνεφελον βίον, δὲν εἶναι ἱκανὸς διὰ τὴν ἀπαιτουμένην ὑπὸ τῆς Σχολῆς συστηματικὴν ἐργασίαν καὶ ἔχει ἀνάγκην, ὅπως προπαρασκευάζεται ἐπιμελῶς πρὸς τοῦτο.

Ἀναβολὴ τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς γραφῆς καὶ ἑναρξίς αὐτῶν κατὰ τὸ δεύτερον σχολικὸν ἔτος, ὡς παρ' ἡμῖν ἔχουσι τὰ πράγματα πολλῶν εὐνοήτων λόγων ἕνεκα, εἶναι τό γε νῦν δυσχερὴς καὶ ἀνεφάρμοστος. Πάντως ἕμως οὔτε ἀδύνατος οὔτε δυσχερὴς εἶναι, ἀλλ' ἐπιβεδλημένη μέχρι τοῦ τέλους τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦλάχιστον. Πολλοὶ τῶν ἐλλογίμων κκ. διδασκάλων διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην καινοτομίαν κινούντες ἴσως τὴν κεφαλὴν ἐν δισταγμῷ θὰ προβάλλωσι τὰς ἐξῆς δύο ἐρωτήσεις: 1) *Εἰς τί θὰ ἐνασχολῶνται λοιπὸν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα τῶν τριῶν τοῦλάχιστον τούτων μηνῶν, ἀφοῦ τὸ πρῶτον καὶ οὐσιῶδες ἀντικείμενον τῆς ἐνασχολήσεως αὐτῶν ἀναβάλλεται;* 2) *Δυνάμεθα νὰ διέλθωμεν ὁμαλῶς καὶ τὸ ὑπόλοιπον χρονικὸν διάστημα καὶ ν' ἀνταποκριθῶμεν ἀβιάστως πρὸς τὴν ἀναγεγραμμένην ἕλην ἐν τῷ προγράμματι καὶ πάντων μὲν τῶν μαθημάτων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ γλωσσικοῦ;*

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν, ἐπιβάλλεται ἀναμφιλέκτως ἢ παρασκευὴ προσφόρου πρὸς τοῦτο ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ ἀπολεσματικῶς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν καὶ ν' ἀνταποκριθῇ ἐπαρκῶς πρὸς τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδῶν, ἰδίᾳ δὲ νὰ παρασκευάσῃ αὐτοὺς δεξιῶς πρὸς ἄνετον ἀποδογὴν πάσης ἐν τῇ Σχολῇ προσφορᾶς. Εὐνόητον ἔστι ὁ ἀναλαμβάνων τοιοῦτον σοβαρὸν ὁμολογουμένως ἐγγεῖρημα ἐπὶ τοῦ προγράμματος ὀφείλει

ὥστε κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μικροσκοπικῶν σωλήνων νὰ αἰσθάνεται διαφορὰς, αἵτινες δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ μετρηθοῦν.

Ἡ ἀλήθεια τῆς προτάσεως, ἔτι τὸ λεπτὸν ἐργαλεῖον ἀπαιτεῖ καὶ λεπτὴν χεῖρα, εἶνε ἐπομένως προφανές.

Ἐν τούτοις εἶναι τινὲς τῆς γνώμης, ἔτι ἡ μηχανή, ἢ ὁποῖα ἀπήλλαξε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν βάνουσον ἐργασίαν, ἢ ὁποῖα δὲ καὶ λεπτοτέρας ἐργασίας ἐκτελεῖ μετ' ἀκριθείας, ἢ τις δὲν εἶναι δυνατὴ εἰς τὴν χεῖρα, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐργασιῶν ἐκτελουμένων χονδρικῶς, καθιστᾷ περιττὴν τὴν μεγάλην μόρφωσιν τῆς χειρὸς, καθότι βοηθητικὴν μόνον ἀναθέτει εἰς αὐτὴν ὑπηρεσίαν, αὐτὴ δὲ ἐκτελεῖ τὴν κυριωτέραν ἐργασίαν.

Ἄλλ' ἡ ἀντίληψις αὕτη δὲν εἶναι ὀρθή, διότι ἀκριβεστέρα ἔραυνα δεικνύει ἔτι κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν μηχανῶν τότε μόνον εἶναι δυνατὴ πρῶτός τις, ὅταν συνδέηται πρὸς ἀνάλογον πρόοδον ἐν τῇ μορφώσει τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες μεταχειρίζονται τὴν μηχανήν. Ὁ ἀμόρφωτος π.χ. ἐργάτης, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ μεταχειρισθῇ καλῶς μίαν γεωργικὴν μηχανήν, θὰ ἀπεδεικνύετο ἀνίκανος διὰ τὴν χρῆσιν μιᾶς πολυπλόκου μηχανῆς.

Ὅσῳ πολυπλοκωτέρα γίνεται ἡ μηχανή, τόσῳ περισσότερον πρέπει νὰ εἶναι ἠσκημένη ἢ χεῖρ, ἢ τις μεταχειρίζεται ταύτην, καὶ μία τοιαύτη ἄσκησις τῆς χειρὸς κατ' ἀνάγκην συνδέεται πρὸς μεγαλύτερον βαθμὸν ἱκανότητος τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅταν οἱ δάκτυλοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται τόσον ἀκριβῶς, ὥστε νὰ διακρίνουν διαφορὰς χιλιοστομέτρων, τότε γίνεται καταληπτὸν, ἔτι ἡ τοιαύτη ἱκανότης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἀναλόγου μορφώσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ἐπαρκῶς νοημοσύνης, ἢ τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς ἱκανότητος.

Τοῦτο γίνεται καταφανὲς ἐν τῇ χρήσει τῶν λεπτῶν μετρικῶν ὀργάνων καὶ ἐπιστημονικῶν σκευῶν· ἀλλ' ἰσχύει ἐν εὐρυτέρῳ ἐννοίᾳ καὶ εἰς πᾶν εἶδος μηχανικῆς καὶ τεχνικῆς ἐργασίας. Ἐφρόντισε δὲ καὶ ἡ φύσις, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ μορφωθῇ ὁ ἄνθρωπος μονομερῶς διὰ μίαν καὶ μόνην ἐνέργειαν. Ὅταν ἀπαιτῆ τις παρ' ἑνὸς ἀνθρώπου ὀρισμένην τινα ἐνέργειαν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἢ τῆς χειρὸς, πρέπει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ὅλος ἄνθρωπος νὰ ἀναπτυχθῇ μέχρις ὀρισμένου τινὸς βαθμοῦ ἱκανότητος. Ὅπως εἰς μίαν μηχανήν δὲν εἶναι δυνατὸν ἐν μόνον μέρος νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ τελειοποιηθῇ εἰς βᾶρος ἄλλων μερῶν, ἀφιεμένων τούτων εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν τύπον, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱκανότητος μεμονωμένων ὀργάνων τοῦ ἀνθρώπου ἐτέθησαν φραγμοὶ τινες διὰ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς ἄλλα ὄργανα καὶ διὰ τῆς ἐξαρτήσεως αὐτῶν ἐκ τούτων.

(Ἀκολουθεῖ)

Μετάφρασις Γ. Καρατζᾶ

του ανθρώπου είναι συσκευαί πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἔχουσαι οὐσιῶδες κοινὸν συστατικὸν τὴν μυλόπετραν, ἢ ὁποῖα εἶναι ἀπομίμησις τῶν τραπεζιτῶν τοῦ στόματος.

Τὸ ἐργαλεῖον ἐξυπηρετεῖ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἐφευρέθη, παρέχον εἰς τὸν ἄνθρωπον μεγαλυτέραν κυριότητα ἐπὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς. Διὰ τῆς χρήσεως τῶν μηχανικῶν ἐργαλείων ἡ κυριαρχία αὕτη ἐπαυξάνεται καὶ ἐνισχύεται. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ συσκευαί καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ὄργανα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ βελτιωμένα καὶ ἐκλεπτυσμένα ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα προτίθενται νὰ παράσχωσιν εἰς ἡμᾶς πληρεστέραν γνῶσιν τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Ἀκριβῶς ὅπως τὰ συνήθη ἐργαλεῖα ὑποστηρίζουν τὴν χεῖρα, οὕτω τὸ μὲν μικροσκόπιον καὶ τὸ τηλεσκόπιον ὑποστηρίζουν τὸν ὀφθαλμὸν ἡμῶν, τὸ δὲ τηλέφωνον τὸ οὖς, ὁ δὲ τηλεγράφος, καθιστῶν δυνατὴν τὴν ἀπὸ μακρᾶς ἀποστάσεως συνεννόησιν ἀνευ ἀλλαγῆς τοῦ τόπου, βοηθεῖ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας.

Οὕτως ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς τελειοποιήσεως τῶν ἐργαλείων ἀνήρχετο διαρκῶς εἰς μεγαλυτέρας βαθμίδας πολιτισμοῦ. Ἐπομένως εὐλόγως δύναται τις νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν ὡς δημιουργημᾶ, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζεται ἐργαλεῖα καὶ διὰ τῆς ἰκανότητος ταύτης οὐσιῶδῶς διακρίνεται τῶν ἄλλων δημιουργημάτων. Ἀλλ' ἡ ἐφεύρεσις καὶ ἡ τελειοποίησις τῶν ἐργαλείων δὲν βασίζονται μόνον ἐπὶ πνευματικῆς ἐργασίας· ἀπαιτεῖται πρὸς τελειοποίησιν τῶν ἐργαλείων νὰ προϋπάρχῃ καὶ ποιὰ τις εὐρυτέρα μόρφωσις τῆς χειρὸς. Τὸ λεπτὸν ἐργαλεῖον ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιτηδειότεραν χεῖρα, καὶ ὅπως τὸ ἐργαλεῖον τῆς σήμερον εἶναι διάφορον ἀπὸ τοῦ τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς, οὕτω διάφορος ὡσαύτως εἶναι καὶ ἡ ἐπιτηδειότης τῆς ἡμετέρας χειρὸς ἀπὸ τὴν χεῖρα τῶν πρώτων ἀνθρώπων.

Διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἐργαλείου οὐ μόνον ἤσκειτο, ἀλλὰ καὶ προεφυλάσσετο ἡ χεῖρ, ἀπηλλάσσετο τῆς ἀμέσου πρὸς τραχείας ὕλας ἐπαφῆς καὶ τοιοτοτρόπως ἀπέκτα βαθμηδὸν μεγαλυτέραν λεπτότητα, εὐκινησίαν καὶ εὐστροφίαν. Τοιοτοτρόπως ὑπεστήριζεν ἐν ἀμοιβαίᾳ ἀλληλεπιδράσει τὸ ἐργαλεῖον τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φυσικοῦ ὀργάνου, τοῦτο δὲ πάλιν διὰ τοῦ ὄντως ἀποκτωμένου μεγαλυτέρου βαθμοῦ ἰκανότητος συνετέλει εἰς τὴν τελειοποίησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ ἐργαλείου, ἀμφοτέρω δὲ οἱ παράγοντες προήγοντο ἀμοιβαίως μέχρις ἀποκτήσεως τελείων ἰκανοτήτων, ὅπως ταῦτα παρατηροῦνται εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς χειρὸς καὶ εἰς τὰ ἐργαλεῖα τοῦ χειρουργοῦ, τοῦ καλλιτέχνου ἢ τοῦ μηχανικοῦ. Ὁ τελευταῖος οὗτος λ. χ. ὅστις εἶναι ἠναγκασμένος νὰ ἐργάζεται διὰ λεπτοτάτων μετρικῶν ὀργάνων, δύναται νὰ ἀναπτύξῃ τὴν χεῖρά του εἰς τοσοῦτον λεπτὸν ἐργαλεῖον

τισμῶ, ὅπως καὶ σήμερον ἐτι τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὰς ἀνθρωπίνους φυλάς, αἵτινες ἔμειναν ἐν τῇ κατωτάτῃ βαθμίδι τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ ἀξία τῶν ἐργαλείων ἠὺξήθη φυσικὰ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως διαφόρων ἄλλων ὕλων (ξύλων, κεράτων, ὀστέων, ὀστρέων, λίθων διαφόρου σκληρότητος, μετάλλων), αἵτινες παρεῖχον εἰς τὸ ἐργαλεῖον μεγαλυτέραν στερεότητα καὶ ἐπέτρεπον, ὅπως δοθῇ εἰς αὐτὸ σκοπιμώτερον σχῆμα.

Περὶ τῶν βαθμίδων τούτων τῆς ἐξελιξεως παρέχει πληροφορίας ἡ Προϊστορικὴ, ἢ ὁποῖα μᾶς διδάσκει, ὅτι τὴν ἐποχὴν τοῦ λίθου καὶ τοῦ ὀρειχάλκου διεδέχθη ἡ ἐποχὴ τοῦ σιδήρου, ἐνῶ καὶ ἐπιτυχίαι τῆς νεωτέρας ἐποχῆς ὀφείλονται μόνον εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ σκληροτάτου χάλυδος. Προκειμένου περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν ἐργαλείων, αὕτη συνίσταται εἰς βαθμιαίαν τινὰ τροποποίησιν, καθότι ὡς πρὸς τὴν θεμελιώδη αὐτῆς μορφήν καὶ ἡ ἀτιμοκίνητος χαλυδδίνη σφύρα εἶναι ἐπίσης σφύρα, ὅπως καὶ ἡ ἐκ λίθου. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα ὡσαύτως ἐργαλεῖα καὶ σκεύη δύναμεθα νὰ ἀναγάγωμεν εἰς ὠρισμένους θεμελιώδεις τύπους, τοὺς ὁποίους παρεῖχον τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ χεῖρ, ὁ βραχίον καὶ τὸ στόμα.

Τὸ κύπελλον ὑπομιμνήσκει τὸ κοῖλον τῆς χειρὸς, ἐξ ἧς πίνομεν, ἡ σκαπάνη τοὺς κεκαμμένους δακτύλους, τὸ δόρυ τὴν ἐπιμήκυνσιν τοῦ βραχίονος, τοῦ ὁποῖου ἀυξάνει τὴν δύναμιν τῆς ἐνεργείας, τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα ὄπλα καὶ σκεύη, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουσιν εἰς τὴν θύραν, τὴν ἀλιείαν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κατεργασίαν τῶν πρώτων ὕλων. Διὰ τὴν βελτίωσιν πάντων τούτων τῶν ἐργαλείων, τὰ ὁποῖα ἐν τοῖς ἀρχικοῖς αὐτῶν τύποις εἶναι ἀπείρως πρωτόγονα καὶ ἀτελῆ, εἶχε μεγάλην σημασίαν τὸ γεγονός, ὅτι ἐν μέρει αὐτῇ ἡ φύσις παρεῖχε τὰς πρὸς τοῦτο καταλλήλους ὕλας (ἀκάνθας, ὀδόντας καὶ ὀστᾶ ζώων, πυρίτην λίθον κλπ.) καὶ δὴ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ πυρός, καθίστατο δυνατὴ ἡ στόμωσις, ἡ διατρύπησις, ἀπόξυσις καὶ λείανσις τῶν ὕλων τούτων.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα εἰλημμένα ἐξ οὐχὶ εὐκαταφρονήτου πλησμονῆς ὕλικου ἀρκούν νὰ αἰσθητοποιήσουν τὴν γένεσιν τῶν πρώτων ἐργαλείων καὶ τὴν σημασίαν αὐτῶν διὰ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἰποδεικνύουν δὲ πως καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ Ἐδμόνδου Ράηπλιγκερ, ὅτι «ὄλη ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία, ἀκριβῶς ἐξεταζομένη, κταντᾶ εἰς ἱστορίαν ἐφευρέσεως καλυτέρων ἐργαλείων».

Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης τρόπον δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς ἀπλοῦς θεμελιώδεις τύπους καὶ αἱ μηχαναὶ καὶ τὰ τεχνικὰ βοηθητικὰ μέσα τῆς σημερινῆς βιομηχανίας, ἧτις ἀνήλθον εἰς μέγαν βαθμὸν ἀναπτύξεως. Ὁ ἀτιμοκίνητος π. χ. ἀλευρόμυλος καὶ ὁ πρωτόγονος ἀλευρόμυλος τοῦ πρώ-

«Έργαλειον τῶν ἐργαλείων» ὀνομάζει ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ἀνθρωπίνην χεῖρα, καὶ εἶναι πράγματι τοιαύτη ὑπὸ τριπλὴν ἔποψιν. Ἐν πρώτοις εἶναι τὸ φυσικὸν ἐκ γενετῆς δεδομένον εἰς τὸν ἄνθρωπον ἔργαλειον, εἶτα χρησιμεύει ὡς πρότυπον διὰ τὰ τεχνητῶς παρασκευασθέντα μηχανικὰ ἔργαλεῖα καὶ τέλος ἐπὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς στηρίζεται οὐσιωδέστατα ἢ κατασκευὴ τῶν τελευταίων τούτων, ἅτινα καὶ συνήθως «χειροτεχνικὰ ἢ χειρωνακτικὰ ἔργαλεῖα» καλοῦνται.

Ἡ χεὶρ διὰ τῆς διαρθρώσεώς της, ἕνεκα τῆς ὁποίας εἶναι θαυμασίως ἐπιτηδεῖα πρὸς ἐκτέλεσιν διαφορωτάτων ἐργασιῶν, ἀποτελεῖ τὸ ἀρχικὸν πρότυπον πάντων τῶν τεχνικῶν ἐργαλείων. Τὰ ἔργαλεῖα, ταῦτα τὰ ὁποῖα ὁ πρῶτος ἄνθρωπος κατ' ἀρχὰς κατασκεύασε, προφανῶς ἀπέδλεπον μόνον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ὑπὸ τῆς χειρὸς ἐκτελουμένων ἐνεργειῶν, καὶ ὡς τοιαῦτα ἐπομένως οὐδὲν ἄλλο παριστῶσιν ἢ μίαν συμπλήρωσιν τῆς φυσικῆς χειρὸς. Ὁ μετὰ ξυλίνης λαβῆς π. χ. λίθος εἶναι ἢ ἀπλουστάτη τεχνητὴ μίμησις τοῦ πήχεως τῆς χειρὸς μετὰ τῆς συνεσφιγμένης πυγμῆς, καὶ πᾶσαι αἱ σφύραι καὶ αἱ ἀξίναι ἀνάγονται εἰς τὸ θεμελιώδες τοῦτο σχῆμα. Εἰς τὴν σφύραν τῶν σιδηρουργῶν καὶ εἰς τὸ σφυρίον τῶν μεταλλευτῶν τὸ αὐτὸ σχεδὸν ἀναλλοίωτον μέχρι σήμερον διετηρήθη σχῆμα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γιγάντειον ἀκόμη ἀτμοκίνητον χαλυβδίνην σφύραν ἀναγνωρίζεται ἢ θεμελιώδης αὐτῆ μορφή· ἕσονδύποτε δὲ μεγάλη καὶ ἂν εἶναι ἢ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ πελωρίου τούτου ἔργαλείου τῆς νεωτέρας τέχνης καὶ τῆς λιθίνης σφύρας τῶν προϊστορικῶν χρόνων, δὲν δύναται τις ὅμως νὰ ἀρνηθῆ ποιᾶν τινὰ συγγένειαν μεταξὺ τῆς ἀλληλουχίας τῶν σκέψεων τοῦ ἐφευρέτου τῆς ἀτμοκινήτου σφύρας καὶ τῶν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις μετεχειρίσθη τὴν πρώτην λιθίνην σφύραν.

Σπουδαῖον μετασχηματισμὸν ὑπέστη ἢ σφύρα, ὅποτε προσλαβοῦσα καὶ κόψιν μετετρέπη εἰς σκέπαρνον καὶ πέλεκυν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἢ χρησιμότης αὐτῆς ὡς ἔργαλείου, καθὼς καὶ ἢ ἐνέργεια αὐτῆς ἐν καιρῷ ἐμύνης, οὐσιωδῶς ηὐξήθη. Διὰ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦτον προφανῶς ἐχρησίμευσαν ὡς πρότυπον οἱ κοπτήρες ὀδόντες. Ἐπίσης τὴν ἀπλὴν ὀδοντοστοιχίαν μιμεῖται ἢ ῥίνη καὶ ὁ πρίων, ἐνῶ ἢ δραττομένη χεὶρ καὶ αἱ δύο σιαγόνες (ἄνω καὶ κάτω) εὐρίσκουν ἐφαρμογὴν εἰς τὰς διαφορούς λαβίδας. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μάχαιρα καὶ σμίλη ἔσχον ὡς πρότυπον τὸν κοπτήρα ὀδόντα, ἢ δὲ τρυπάνη τὸν τεταμένον δείκτην τῆς χειρὸς μετὰ τοῦ ὀξέος ὀνυχος. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν σφύρα, σκέπαρνον, πέλεκυς, πρίων, ἢ λάγρα, μάχαιρα, σμίλη καὶ τρυπάνη ἀποτελοῦσι τὰ πρῶτα ἐργαλεῖα, τῶν ὁποίων ἢ ἐφεύρεις καὶ ἢ χρήσις ἐσήμαινε διὰ τὸν πρῶτον ἄνθρωπον τὸν πρῶτον ὄρον τῆς περαιτέρω προόδου ἐν τῷ πολι-

ALWIN PABST

Η ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ

ΕΝ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΙ ΑΓΩΓΗΙ

Τὸ ζήτημα τῆς χειροτεχνίας τῶν παιδίων σήμερον εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων μορφωτικῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἠγέρθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Κυρίως δὲν πρόκειται μόνον περὶ νέου μαθήματος, ἀλλὰ περὶ ἀρχῆς τῆς ὅλης ἀγωγῆς. Ἐνεκα τούτου ἀπαιτεῖται βαθεῖα μελέτη ἐκ μέρους ἐκείνου, ὅστις θέλει ν' ἀντιληφθῆ καλῶς τὴν σημασίαν τῆς χειροτεχνίας ἐν τῇ ἀγωγῇ. Ἡ ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ διδάσκει ὅτι ἢ γνώμη «Γινώσκειν ἐστὶ δύνασθαι» αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν ἔχει κύρος. Ἡ γνώσις καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι δύναμις, γίνεται ὅμως δύναμις ὑπηρετοῦσα τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἰκανότητα.

Ἡ ἐπίγνωσις αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος, ὅταν πρόκειται νὰ κρίνωμεν βασίμως περὶ τῆς σημερινῆς ἀγωγῆς καὶ ἢ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἔρρευνα τῶν ζητημάτων τῆς ἀγωγῆς αὐτονοήτως ἄγει εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως διευθύνῃ τις τὰ βλέμματα καὶ εἰς τὰς ἄλλας πεπολιτισμένας χώρας. Οὐδεὶς κλάδος τοῦ πνευματικοῦ βίου ἀντικατοπτρίζει τόσον σαφῶς τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα, ὅσον ἢ ἀγωγή.

Αἱ περὶ σχολικῶν καὶ παιδαγωγικῶν ζητημάτων μελέται, τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς διεξήγαγεν εἰς διαφορούς χώρας καὶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, οὐσιωδῶς συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τὰς θεμελιώδεις θεωρίας, τὰς ὁποίας ἐκθέτει εἰς τὴν παροῦσαν πραγματείαν, ἢς μετάφρασιν παρέχομεν. Πᾶς ὅστις εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἀγωγῆς εἶναι ὁ οὐσιωδέστατος παράγων διὰ τὴν μίρρωσιν τῆς νεολαίας καὶ διὰ τὸ μέλλον αὐτῆς, θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ συγγραφεὺς διὰ τῶν μελετῶν του ἰκανῶς διαφωτίζει τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς χειροτεχνίας τῶν παιδίων.

*
* *

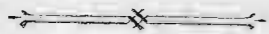
Α'. Ἡ διδασκαλία τῆς χειροτεχνίας δικαιολογούμενη ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ (κοινωνιολογικῶς καὶ τεχνολογικῶς), ἐκ τῆς ψυχολογίας καὶ ἐκ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς διδασκαλικῆς.

Ἡ ἀνθρωπίνη χεὶρ καὶ τὸ ἔργαλειον. Κινητήρια συναισθήματα καὶ ἄσκησις μυῶν. Ἡ σημασία τῆς χειροτεχνίας ἐν τῇ πνευματικῇ μορφώσει. Ἡ κοινωνικὴ σημασία τῆς διδασκαλίας τῆς χειροτεχνίας. Ἡ διδασκαλία τῆς χειροτεχνίας ὡς μέσον ἀγωγῆς ἐν γένει.

μασίαν. Τὸ παιδίον γευόμενον ἄπαξ τῆς ἐκ ζωηροῦ τινος παιγνιδίου εὐχαριστήσεως ἀπορρίπτει πᾶσαν ἐπιτήδευσιν, καὶ εὐχαρίστως τὸ τέκνον τοῦ εὐκαταστάτου ἀστοῦ συμπαίζει μετὰ τοῦ τέκνου τοῦ ἐργάτου. Αἰτία τούτου εἶναι τὸ ἰδιάζον θέλημα τῆς τοῦ παιγνιδίου. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ χρησιμοποιηθῇ τοῦτο σήμερον ἀκριβῶς, ὅποτε πολλαπλῶς ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται πνεῦμα προσεγγίσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων; Τοῦτο θὰ ὠφελήσῃ οὐ μόνον τὰ άτομα, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸν λαόν. Ἐπειτα τὸ γεγονός, ὅτι ὁ παίζων ἀγωνίζεται πολλαπλῶς οὐχὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ομάδος του, παράγει θαυμασίους καρπούς. Οὕτω εἰς τὰ περισσότερα καὶ μάλιστα τὰ ὠραιότερα παιγνίδια ἕκαστος τῶν συμπαικτῶρων ζητεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν νίκην ὑπὲρ τῆς ομάδος του. Τὸ ἀτομικὸν ἐγὼ ὀπισθοχωρεῖ πρὸ τῆς ὁλότητος τ. ἔ. τῆς ἰδίας ομάδος. Χάριν αὐτῆς κυρίως, διὰ νὰ δύναται νὰ εἴπῃ κατόπιν «Ἐνίκησαμεν!» ὁ παίζων υποβάλλεται εἰς κόπους, μηχανᾶται εὐρυστάτας πανουργίας καὶ συχνὰ ἀφήνει νὰ παρέλθῃ ἀνεκμετάλλετος μία περίστασις, καθ' ἣν ἴδύνατο νὰ ἀναδειχθῇ. Τοιοῦτοτρόπως ἐξεγείρεται τὸ ὠραῖον φρόνημα τῆς κοινότητος, τῆς συντροφίας, τὸ ὁποῖον πάλιν σωτηριωδῶς ἐπεκτείνεται ἐφ' ὅλου τοῦ λαοῦ. Ἐν τέλει δέον ἔτι νὰ ἐξαρθῇ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἔπαιζον, δὲν ἠγωνίζοντο πρὸς ἀπόκτησιν πολυτίμων ἐπάθλων. Ἀπλοῦς στέφανος ἐκ κλάδου ἐλαίας ἦτο τὸ ὑψιστον δι' αὐτοὺς βραβεῖον. Ἀλλὰ καὶ σήμερον κατὰ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ παιγνίδια ἢ ἀναγνώρισις τῆς νίκης εἶναι ὁ τελικὸς καὶ ὑψιστος σκοπός.

Καὶ ἤδη σύροντες τὴν παράλληλον μεταξὺ τῶν νεωτέρων λαϊκῶν καὶ νεανικῶν παιγνιδίων καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἐθνικῶν παιδιῶν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ νεώτερα παιγνίδια εἶναι ἐφάμιλλα πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων ἴσως δὲ καὶ ὑπέρτερα αὐτῶν. Ἡ εἰσαγωγή καὶ ἡ καθιέρωσις τῶν παιγνιδίων θὰ ἀσκήσῃ ἐπὶ τοῦ βίου, τοῦ χαρακτήρος καὶ τῶν ἠθῶν τοῦ λαοῦ ἀποκαθαριστικὴν, ἀνορθωτικὴν, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐξευγενιστικὴν ἐπίδρασιν. Αὐτὸ ἐπιδιώκουν σήμερον τὰ ἔθνη. Ἄς εὐχηθῶμεν λοιπὸν, ὅπως πάντες συναδελφωθῶμεν καὶ ταχθῶμεν ὑπὸ τὴν σημαίαν, ἣτις φέρει ὡς ἔμβλημα: «Διὰ τῆς ἀσκήσεως τοῦ σώματος πρὸς τὴν τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν υγείαν τοῦ λαοῦ», ὥστε νὰ γίνῃ οὗτος «ἔμμορφος κόσμος, ἠθικός, ἀγγελικὰ πλασμένος».

Γ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

σης καὶ σήμερον δι' αὐτῶν ἐπιζητεῖται ἡ ἐξύψωσις τῆς λαϊκῆς δυνάμεως. Εἰς τοῦτο, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη, ἀπέδραπε καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς διὰ τῶν ἐθνικῶν παιγνιδίων. Καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς ἐπιζητεῖται σκοπὸς διὰ τῶν νεωτέρων λαϊκῶν καὶ νεανικῶν παιγνιδίων. Τὰ σημερινὰ παιγνίδια ἔλαβον ὡς πρότυπον τὰ ἐλληνικὰ παιγνίδια οὐ μόνον ὑπὸ ἔποψιν ἐκτελέσεως, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἀπὸ μορφωτικῆς ἀπόψεως.

Ὁ κύριος σκοπὸς τῶν ἐλλήνων ἦτο ἡ παμμερῆς τοῦ σώματος μορφωσις. Τοῦτου ἀκριβῶς ἡ ἐπίτευξις ἐπιδιώκεται καὶ σήμερον. Τὸ νεώτερον πένταθλον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀναπτύσσονται αἱ δυνάμεις, ἀκριβῶς ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων. Προτιμῶνται ἐκεῖνα τὰ παιγνίδια, τὰ ὁποῖα ἰδιαιτέρως ἐπιτυγχάνουσι τοῦτο, καὶ τοιαῦτα εἶναι ἡ βληστρόσφαιρα καὶ ἡ ποδόσφαιρα. Αἱ πολυειδεῖς κινήσεις τῶν παιδιῶν τούτων θέτουν εἰς ζωηροτάτην κίνησιν ὅλους τοὺς μῦς. Τὰ σκέλη ἐνδυναμοῦνται, οἱ βραχίονες καὶ αἱ χεῖρες χαλυβοῦνται, οἱ πνεύμονες εὐρύνονται καὶ ἐνισχύονται, ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος καθίσταται ζωηρότερα, προάγεται δὲ καὶ ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ὕλης. Ἡ ὄρεξις αὐξάνει. Τὰ παιγνίδια λοιπὸν εἶναι ἐξόχως ὠφέλιμα εἰς τὴν υγείαν τοῦ σώματος.

Ταυτοχρόνως τὸ σῶμα γίνεται εὐκαμπτον, εὐστροφον καὶ ἐπιδέξιον, ἡ πολυμερῆς αὐτῆς ἀσκήσις τοῦ σώματος, ἡ διὰ τοῦ παιγνιδίου προκαλουμένη παρέχει εἰς αὐτὸ μίαν φυσικὴν καλλονήν. Τὸ τοιοῦτον ἀνεγνώριζον ἤδη καὶ οἱ σπαρτιάται, οἵτινες καὶ τὰς παρθένους προσελάμβανον μετόχους τῶν παιγνιδίων των, ἵνα οὕτω ἡ μορφή αὐτῶν ἀναπτυχθῇ εἰς φυσικὴν καλλονήν. Ὅπως παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, οὕτω καὶ σήμερον ἐπιζητεῖται ἡ ἐξέγερσις τῆς προσοχῆς καὶ τῆς δραστηριότητος. Πῶς κατοπτεῦει ὁ δρομίας μὲ βλέμμα ἰέρακος. Πῶς παρακολουθεῖ τὰ μέλη τῆς ἀντιθέτου μερίδος, μήπως ἠμπορέσῃ νὰ κτυπήσῃ κανὲν ἐξ αὐτῶν. Ὅπως παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ ἀρματοδρομία καὶ ἡ πάλη, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς νεωτέροις, παιγνιδία τινὰ ἰδιαζόντως εἶναι κατάλληλα νὰ ἀναπτύξουν καὶ προαγάγουν τὴν ἀποφασιστικότητα τῆς θελήσεως καὶ τὸ θάρρος. Συχνὰ ὁ παίζων ὀφείλει ἀστραπιαίως νὰ μετατρέψῃ τὴν σκέψιν του εἰς ἐνέργειαν. Κρίσις καὶ ἀπόφασις πρέπει νὰ γίνων αὐτοστιγμεί. Τὸ τοιοῦτον παράγει παρουσίαν πνεύματος. Ἡ χαρὰ τῆς ἐπιτυχίας ὠθεῖ πρὸς νέας ἀποπείρας, πρὸς νέας προσπάθειας. Τοῦτο γεννᾷ θάρρος. Τέλος δέον νὰ ἐξαρθῇ ὅτι διὰ τῶν λαϊκῶν καὶ νεανικῶν παιγνιδίων διάφοροι ἄνθρωποι διαφόρου κοινωνικῆς τάξεως καὶ ἐργασίας συμπλησιάζουν πρὸς ἀλλήλους, ἀκριβῶς ὅπως διὰ τῶν ἐθνικῶν ἐλληνικῶν ἀγώνων διαμορφοῦτο εἰς ἐθνικὸς δεσμὸς μεταξὺ ὅλου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τὸ νεανικὸν παιγνίδιον ἀσχετὸ ἀπείρως μεγάλην ἐπιρροὴν καὶ ἔχει μεγίστην ση-

ὥστε ἐκεῖνος, ὅστις ἐν τῇ προσπαθείᾳ ταύτῃ ἤξιούτο ἐπαίνου ἐνώπιον παντός τοῦ λαοῦ, ἤσθάνετο τόσον πλουσίως ἑαυτὸν ἀμειβόμενον, ὥστε ὁ κόσμος μετὰ τῶν θησαυρῶν του δὲν ἠδύνατο νὰ τῷ παράσχη ἀνώτερόν τι. Εἰς τὸν ἐλληνικὸν νοῦν ἦτο ὅλως ξένη ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἐκ δύο ἡμίσεων ἐχόντων ἀνόμοια δικαιώματα. Ἡ ρώμη ἢ ὑγεία, ἡ σωματικὴ εὐρυθμία, σταθερὸν καὶ ἐλαφρὸν βάδισμα, ἔντονος εὐστροφία καὶ εὐκίνησις τῶν μελῶν, ἀντοχὴ εἰς τὸν δρόμον καὶ τὸν ἀγῶνα, διαυγῆς καὶ θαρραλέος ὀφθαλμὸς, σύνεσις καὶ παρουσία πνεύματος, ἀρεταί, αἱ ὁποῖαι ἀποκτῶνται μόνον διὰ τοῦ καθημερινοῦ ἐθισμού τοῦ κινδύνου—τὰ προσόντα ταῦτα παρὰ τοῖς ἔλλησι δὲν ἐθεωροῦντο κατώτερα ἀπὸ τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν, τὴν δξύτητα τῆς κρίσεως καὶ τὴν ἀσκησιν ἐν ταῖς τέχναις τῶν Μουσῶν. Ἡ ἀρμονικὴ διάπλασις τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ὀρμῶν ἦτο διὰ τοὺς ἔλληνας τὸ καθήκον τῆς ἀγωγῆς.

Ἐρχομαι ἤδη εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐκθέσεώς μου, εἰς τὰ σημερινὰ λαϊκὰ καὶ νεανικὰ παιγνίδια. — Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ εἶναι ἀναγκαῖα μικρὰ ἱστορικὴ ἐπισκόπησις, ἐξ ἧς θὰ φανῆ, κατὰ πόσον τὰ νέα παιγνίδια ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν ἐθνικῶν παιγνιδίων.

—Καὶ οἱ νεώτεροι ἔλληνες ἠγάπησαν τὰ παιγνίδια καὶ πολλὴν χάραν ἠσθάνοντο παίζοντες. Οἱ «ἀρματοῦλοι» καὶ οἱ «κλέφτες» δὲν ἠσκόοντο μόνον εἰς τὴν ὀπλομαχίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας σωματικὰς ἀσκήσεις κατεγίνοντο κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐκ τοῦ πολέμου ἀναπαύσεως. Ἐπεθύμουν νὰ διακρίνωνται εἰς τὸ ἄλμα καὶ τὴν δισκοβολίαν, ἰδιάζουσιν δὲ κλίσειν ἐδείκνυον εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ὠκυποδίας καὶ εἰς τὴν πάλην. Τὰς διασκεδάσεις των ἐποίκιλλεν ὡσαύτως καὶ ἡ πυρρίχη, ὁ ἔνοπλος χερσός, καθ' ὃν μετὰ θαυμαστῆς τέχνης καὶ εὐκαμψίας «...αἶζαν τὸ σπαθί». Εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια ἀπειρίαν εὐρίσκομεν μαρτυριῶν περὶ τῆς πρὸς τὰ παιγνίδια ἀγάπης τῶν «παλληκαριῶν» τῆς μεγάλης πρὸ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἐποχῆς. — Μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος τὸ ἔθνος ἐπιδουθὲν μετ' ἀκατασχέτου ὀρμῆς εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸ ἐμπόριον παρημέλησέ πως τὰ παιγνίδια. Ὁ λόγιος καὶ ὁ κερδῶς Ἑρμῆς ἐξεμηδένισε σχεδὸν τὴν πρὸς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις καὶ τὰ παιγνίδια ἀγάπην καὶ οὕτω βαθμηδὸν παρήχθη μιὰ ἀσθενικὴ παρηκμακυῖα νεολαία. Ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ πρὸς τὰ παιγνίδια ἐμμενίετο πρὸς βλάβην τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως. — Εὐτυχῶς κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσιπενταετίαν ἤρχισεν ἐν Ἑυρώπῃ καὶ παρ' ἡμῖν γενικὴ τις κίνησις πρὸς ἀναζωογόνησιν τῶν παιγνιδίων κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν παιγνιδίων. Ἐπί-

δειχθῆ ἡ δύναμις τῶν πνευμόνων, τῶν ποδῶν καὶ τῶν σκελῶν. Μετὰ τὸν δρόμον ἤρχετο ἡ δισκοβολία. Ἰδιαιτέρα ἱκανότης καὶ μυϊκὴ δύναμις τῶν βραχιόνων ἀπηχεῖτο διὰ τὴν ἐκσφενδόνησιν τοῦ στρογγύλου μεταλλικοῦ δίσκου ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἐδάφους. Κατόπιν ἐξετελεῖτο τὸ ἄλμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἦτο ἀναγκαῖα ἰδιαιτέρη ἐλαστικότης τῶν μελῶν. Δι' ὀρμητικῆς φορᾶς ἐπεζητεῖτο ἡ ἀναπτέρωσις τῆς πηδητικῆς δυνάμεως. Περίσκεψιν καὶ ἀσφαλὲς ὄμμα ἀπῆτει τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ἀκόντισμα. Μόνον οἱ εἰς δύο ἢ τρία ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων ἀγωνισμάτων νικηταὶ (τριακτῆρες) ἠδύναντο νὰ μετᾶσχουν εἰς τὸ τελευταῖον ἀγώνισμα, τὴν πάλην. Ἐν αὐτῇ δὲν ἀπεφάσιζε τὴν νίκην ἡ σκαιὰ δύναμις καὶ τὸ χυδαῖον βάρος, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ταχὺ βλέμμα, τὸ θάρρος, ἡ εὐστροφία καὶ ἡ ἤρεμος πεποίθησις. Στέφανος ἐκ κλάδου ἐλαίας ἦτο τὸ ἔπαθλον τοῦ ἀγῶνος. Διὰ τῶν ἀγῶνων, εἰς τοὺς ὁποίους κατήρχοντο μόνον τὰ ἀριστα στοιχεῖα τοῦ λαοῦ, ἐξηγείρετο καὶ ἐνισχύετο τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς καὶ ἡ αὐτοπεποίθησις. Ἐκαστος ἤθελε νὰ ὑπερτερῆσῃ τὸν ἄλλον· πρὸς τοῦτο ἀνέπτυσσεν ὅλην αὐτοῦ τὴν δύναμιν. Τοιοῦτοτρόπως ἐχαλυδοῦτο ἡ θέλησις, ὁ ἄνθρωπος ἠσκέετο εἰς τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν ἀντοχήν. Οἱ δημόσιοι αὐτοὶ ἀγῶνες ἦσαν διὰ τοὺς ἔλληνας τοσοῦτον μᾶλλον μεγάλης σημασίας, καθ' ὅσον συνήρχοντο εἰς αὐτοὺς οὐ μόνον πλούσιοι καὶ πτωχοί, ἀλλὰ καὶ διάφοροι λαϊκαὶ ὀμάδες καὶ φυλαὶ ὀλίγα τὰ κοινὰ ἔχουσαι πρὸς ἀλλήλας. Παλαιοὶ φιλικοὶ δεσμοὶ καὶ ἐμπορικαὶ συνθήκαι ἀνενεοῦντο καὶ ἐνισχύοντο, νέαι συνωμολογοῦντο, ἐνισχύετο ἡ ἐθνικὴ ἐνότης καὶ τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα τῆς ὁμογενείας. Ἐν ἐνὶ λόγῳ· «οἱ ἀγῶνες ἀπετέλουν ἓνα δεσμὸν περὶ ὅλον τὸν λαόν». Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ λαὸς ἐνισχύετο καὶ ἐνεδυναμοῦτο, ὡς σαφῶς τὸ ἀπέδειξαν οἱ μηδικοὶ πόλεμοι. Ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι δέον νὰ ἐξηρθῆ. Ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται. Καταλαβὼν ὁ Ξέρξης διὰ προδοσίας τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ἐνόμιζεν ὅτι ἐξεμηδένισε πλέον πᾶσαν σοδαρὰν ἀντίστασιν. Αὐτόμολοι ἐρωτηθέντες, «τά ποιέειεν» οἱ ἔλληνες, ἔλεγον, «ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν καὶ θεωρέειεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν». Ὅταν δὲ ἠρωτήθησαν, «ὅτι τὸ ἄθλον εἶη σφι κείμενον, περὶ ὅτευ ἀγωνίζονται», ἐκεῖνοι εἶπον· «τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον». Τότε εἰς ἐκ τῶν περὶ τὸν Ξέρξην εἰπῶν «γνώμην γενναιοτάτην, δειλίην ὠφλε πρὸς βασιλέος». Διότι πυνθανόμενος τὸ ἄθλον ἐὸν στέφανον, ἀλλ' οὐ χρήματα», εἶπε· — «Παπαί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχεσομένους ἡμέας, οἱ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα παιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς!» Ἐκ τούτου βλέπομεν, ὅτι ἡ ἐλευθέρα καὶ τελεία ἀνάπτυξις τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, ἡ σωματικὴ εὐεξία ἦτο εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαόν σκοπὸς τοῦ βίου, οὕτως,

δίω, τὰ ὅποια ἐπέδλεπον θεραπευίδες, ἰδιαιτέρως ἀναφέρονται τὰ παιγνίδια τῆς σφαίρας, τῆς στεφάνης, τῆς αἰώρας, τοῦ δρόμου. Οἱ ἐνήλικες ἤσκουν τὰ παιγνίδια ὡς σωματικὰς ἀσκήσεις. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι «τὸ παιγνίδιον ἦτο τὸ σύστημα, περὶ τὸ ὅποιον ἐκινεῖτο ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ, καὶ ἡ θεραπεία τούτου ἀπετέλει τὸ κέντρον τῆς ὅλης ἀγωγῆς». Κατὰ τὸ ἔβδομον ἤδη ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸ παιδίον παρεδίδοτο εἰς τὸν παιδοτρίβην καὶ τὸν διδάσκαλον τῆς γυμναστικῆς, ὅστις ὤφειλε νὰ διδάξῃ τοὺς νέους ἑλληνας πάσας τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Δι' αὐτῶν ἐνισχύοντο αἱ δυνάμεις, τὸ σῶμα ἐσκληραγωγεῖτο καὶ καθίστατο ἱκανὸν νὰ ἀντέχῃ καὶ εἰς τοὺς μεγαλυτέρους κόπους. Μία ἐκ τῶν ὑποχρεωτικῶν ἀσκήσεων τῶν παίδων καὶ τῶν νεανιῶν τῆς Ἀττικῆς ἦτο καὶ ἡ πάλη, καθ' ἣν ἐν τῇ «παλαίστρᾳ» καὶ ἐν τῇ «γυμνασίῳ», εἰς τὸ χρυσοῦν φῶς τοῦ ἡλίου, ὑπὸ τὸν ἐλεύθερον οὐρανόν, ἐπάλαιον πρὸς ἀλλήλους ἀγλιμμένοι μὲ ἔλαιον, τὸ ὅποιον ἀπορροφᾷ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, διὰ νὰ σκληραγωγηθῶσι κατὰ τῶν δυσκρασιῶν τοῦ ἀέρος. (Οἱ ἀρχαῖοι ἑλληνας ἐθεώρουν ὡς μίαν τῶν κυριωτάτων αἰτιῶν τῶν ἡττῶν τῶν περσῶν τὴν μαλθακότητα τῶν ἀντιπάλων των, οἱ ὅποιοι ἦσαν πολὺ μαλθακοὶ ἢ ὥστε νὰ δύνανται ἐν πλήρει ἡλιακῇ κύσωνι νὰ ἀνθέξουν εἰς τοὺς κόπους τῶν μαχῶν καὶ τῶν πορειῶν. Οἱ ἑλληνας ἱστοριογράφοι περιγράφουν τοὺς πέρσας πολεμιστὰς ὡς μεγάλους, εὐτραφεῖς, λευκοὺς τὸ χρῶμα, ἐνῶ οἱ ἑλληνας πολεμισταί, εἶναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα, ἰσχυροὶ καὶ μελάγχροι.) Ἀφοῦ αἱ δυνάμεις ἤσκειντο καὶ ἐνισχύοντο κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, κατόπιν ἐδοκιμάζοντο καὶ ἀντεμετροῦντο αὐταὶ πρὸς τὰς τῶν ἄλλων. Ἰδιαζόντως πρὸς τοῦτο ἦσαν ὠρισμένοι αἱ μεγάλαὶ ἐθνικαὶ ἐορταί, καθ' ἃς ἐξετελοῦντο παντοειδῆ ἀγωνίσματα. Εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οὔτινες ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν, συνέρριον πλήθη ἀνδρῶν, νεανιῶν καὶ παίδων ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῶν ἀποικιῶν, διὰ νὰ ἐπιδείξουν τὴν εὐεξίαν, τὴν δύναμιν, τὴν εὐστροφίαν, τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν ἀντοχήν, ἦτοι τὰς σωματικὰς ἀρετὰς, τὰς ὁποίας ἀπέκτησαν διὰ τῶν ἀσκήσεων τοῦ σώματος καὶ διὰ τῶν παιγνιδίων. Ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων ἀγωνισμάτων ἰδιαζόντως ἐκαλλιεργεῖτο τὸ πένταθλον, ὅπερ καὶ μεγαλυτέρας ἠξιοῦτο προσοχῆς εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. Καὶ ἀκριβῶς εἰς τὸ πένταθλον καταφαίνεται, τὸ ὅτι οἱ ἑλληνας προσεπάθουν νὰ γυμνάσουν τὸ σῶμα πολυμερῶς. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἀρκεῖ βραχεῖα περιγραφή τοῦ πεντάθλου. Γυμνοὶ εἰσῆρχοντο εἰς τὸ στάδιον οἱ κατὰ τὴν ἐξέτασιν κριθέντες ἄξιοι διὰ τὸ πένταθλον ἀθληταί. Διὰ κλήρου ὠρίζετο ἡ σειρά τῶν διαφόρων ἀσκήσεων Ἄρχίζει λοιπὸν τὸ πένταθλον διὰ τοῦ δρόμου. Δι' αὐτοῦ ἐμελλε νὰ ἀπο-

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ

ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΩΝ ΠΑΙΓΝΙΔΙΩΝ

Ἡ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐπιζητηθεῖσα ἰσχυρὰ ἀναζωογόνησις τῶν λαϊκῶν καὶ νεανικῶν παιγνιδίων δὲν εἶναι νέα τις ἀπαίτησις. Διότι ἡ ἱστορία πάντων τῶν χρόνων καὶ τῶν λαῶν μᾶς δεικνύει ὅτι πᾶς λαός, ἐφ' ὅσον ἦτο ἰσχυρὸς καὶ ἀνδρικός, ἀδιάφθορος καὶ εὐσεβής, ἐθεώρει τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις ὡς οὐσιῶδες μέρος τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀγωγῆς. Πάντων ὁμοῦ τῶν λαῶν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο προηγείται ἡ Ἑλλάς, καὶ κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους τὰ λαϊκὰ καὶ νεανικὰ παιγνίδια τῶν διαφόρων ἐθνῶν προσπαθοῦν νὰ λάβουν ὡς πρότυπον τὰ ἐθνικὰ παιγνίδια τῶν ἐλλήνων. Κατὰ τὴν τελευταίαν μάλιστα εἰκοσιπενταετίαν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἶχον διοργανωθῆ καὶ μεγάλοι διεθνεῖς ἀγῶνες ἀνάλογοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων. Κατὰ πόσον τὰ ἐθνικὰ ἑλληνικὰ παιγνίδια ὑπῆρξαν πρότυπον διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῶν νεωτέρων λαϊκῶν καὶ νεανικῶν παιγνιδίων, θὰ καταδειχθῇ κατωτέρω. Προηγουμένως θὰ ρίψωμεν βραχὺ βλέμμα ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐθνικῶν παιδιῶν καὶ τῆς ἐπηρείας, ἣν αὐταὶ ἐξήσκησαν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἶτα εἰς τὸ θέμα μας.

Τὰ ἑλληνικὰ ἐθνικὰ παιγνίδια εἶναι πανάρχαια. Τὰ ἀρχαιότατα τῶν συγγραμμάτων παρέχουσιν ἤδη εἰδήσεις περὶ τῶν παιγνιδίων καὶ τῆς πρὸς τὰ παιγνίδια ἐφέσεως τῶν ἀρχαίων. Ὁ Ὅμηρος διηγεῖται ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων, Ναυσικᾶ, καὶ αἱ ὁμοῦ αὐτῆς

σφαίρη ταίγ' ἄρ' ἐπαιζον ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι·
τῆσι δὲ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς,
σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασίλεια·
ἀμφιπόλου μὲν ἄμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη,
αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν αὔσαν·

καὶ ἀφύπνισαν τὸν ἐκ τοῦ ναυαγίου σωθέντα καὶ ὑπὸ τοὺς θάμνους κοιμώμενον Ὀδυσσεά.

Κατὰ τὰς ἐκ τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων παρεχομένας εἰδήσεις, τὰ παιδία ἐλάμβανον ἐν Ἀθήναις ὡς παιγνίδια· κρόταλα, πλαγγόνας, ἀμάξια, μικρὰς οἰκίας, πλοῖα καὶ σφαίρας. Ἐκ τῶν παιδικῶν παιγνι-

γλώσσα, και καθίσταται ικανόν και ευστροφον εις τὸ νὰ προφέρῃ εὐχερῶς, εὐκρινῶς και ἐλευθέρως, πῶς διὰ τῆς ἰχνογραφίας ὀξύνεται ὁ ὀφθαλμὸς και ἀσκεῖται ἡ χεὶρ, πῶς διὰ τῆς πραγματογνωσίας πλουτίζεται ὁ πενιχρὸς κύκλος τῶν παραστάσεων, τοῦθ' ὅπερ ἐν τῷ μέλλοντι μεγάλως θὰ διευκολύνῃ τὴν ἀνάγνωσιν, πῶς διαμένοντες οἱ παῖδες ὀλιγώτερον χρόνον ἐν τῇ παραδόσει μακρὰν τοῦ ἐν αὐτῇ ἀποπνικτικοῦ ἀέρος ἀναπτύσσονται σωματικῶς φυσικώτερον και καθίστανται πνευματικῶς ἐναργέστεροι και ἰκανώτεροι πρὸς διδασκαλίαν, πῶς ὑπὸ τοιούτους ὄρους ἡ διδασκαλία παρέχει χαρὰν και εὐχαρίστησιν διατηροῦσα ἀκμαῖον και ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν πάντα ταῦτα, δυνάμεθα ἀδιστακτικῶς, φρονούμεν, ν' ἀποφανθῶμεν, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις και ἡ γραφή, πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ὁποίων διατίθεται ἐν ὀλόκληρον ἔτος, δύναται νὰ διδαχθῶσι ἀπροσκόπως ἐν τῇ ὀλότῃ τοῦ ἀναγεγραμμένου σχετικοῦ ὕλικου μᾶλλον ἀποειλεσματοικῶς κατὰ τὸν μετὰ τὰ Χριστιοῦγεννα χρόνον. Ὁ χρόνος οὗτος ἐπαρκεῖ, ὅπως ἀσκηθῶσιν οἱ παῖδες εἰς τὴν εὐχερῆ ἀνάγνωσιν και τὴν συμμετρικὴν γραφὴν. Ἡ μὲν ἀνάγνωσις κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους θὰ εἶναι κατ' ἐξοχὴν λογικὴ ἢ ἢ ὑπὸ τοῦς σημερινούς ὄρους διεξαγομένη, ἢ δὲ γραφὴ στρογγύλη, καθαρὰ, εὐανάγνωστος, ἐν γένει συμμετρικὴ. Θὰ εἶναι τοιαῦτα, διότι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν προεκτεθέντων ἐδράζεται ἐπὶ φυσικωτέρων και ἀσφαλεστέρων βάσεων και διότι οἱ μαθηταί, ἐνισχυομένου ἐπαρκῶς και πλουτιζομένου τοῦ λίαν πενιχροῦ κύκλου τῶν παραστάσεων αὐτῶν, θὰ κατανοῶσι μᾶλλον εὐχερῶς και ἀσφαλῶς τὸ ἀναγινωσκόμενον και μετὰ περισσοτέρας ἀγάπης θὰ ἐγκύπτωσιν εἰς τὸ βιβλίον.

Πεποίθαμεν, ὅτι γενικῶς διὰ τῆς ἀναβολῆς τῆς ἀναγνώσεως και τῆς γραφῆς ἢ διδασκαλίᾳ πάσης ἀναγεγραμμένης ὕλης ἐν τῷ προγράμματι ἐκάστου μαθήματος οὐ μόνον δὲν παραδλάπτεται, ἀλλὰ διεξαγομένη ὁμαλῶς και ἀδιάπτως ἐνισχύεται και κρατύνεται. Ἄνυπολόγιστοι δὲ ἐκ τούτου αἱ σωματικαί, πνευματικαί και ἠθικαὶ ὠφέλεια. Ἄλλ' οἰαιδῆποτε ἀντιλήψεις και ἂν ἐπικρατήσωσι περὶ μακροτέρας ἢ βραχυτέρας ἀναβολῆς τῆς ἀναγνώσεως και τῆς γραφῆς, πάντως ἐπιβάλλεται ἢ δέουσα προπαρασκευὴ τῶν πρωτοπείρων τούτων μαθητῶν τῆς Α΄ τάξεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προεκτεθέντων και πρὸς τοῦτο ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ὁ Ἐπιθεωρητῆς τῆς πρώτης παιδείσεως

ΑΠ. Σ. ΑΡΑΠΗΣ

Κατὰ τὸ πρὸς προπαρασκευὴν χρονικὸν διάστημα πρέπει νὰ καλλιεργῆται πρὸς τούτοις και ἡ Ἰχνογραφία. Χεὶρ και ὀφθαλμὸς πρέπει ν' ἀσκῶνται τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ γράφωσιν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς γραφῆς ἀνευ δυσκολιῶν. Λοιπὸν ἰχνογραφία πρὸ τῆς γραφῆς. Ἡ προτεραιότης αὕτη εἶναι ὁμαλωτέρα, φυσικωτέρα. Συνιστάται εὐλόγως νὰ γίνηται ἐκλογή προσφῶρων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ἐπεξεργάσθη ὁ διδάσκαλος κατὰ τὸ μάθημα τῆς πραγματογνωσίας και τὰ ὁποῖα πρέπει ν' ἀποδίδωνται δι' ἀπλῶν γραμμῶν ὡς, οὕτως εἰπεῖν, ἀκρογραφήματα.

Μὴ λησμονῶμεν, ὅτι σήμερον ὁμολογουμένως μικρὰ ἢ οὐδεμία προσοχὴ ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐνίσχυσιν και διάπλασιν τῶν παιδῶν σωματικῶς, εἰ και διαρκῶς ἀκούομεν τὸ « Νοῦς ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ ἐνοικεῖ ». Ὅθεν εὐλογος ἢ ἀπαίτησις, ὅπως ἡ Σχολὴ ἐνασχολῆται και ἀποβλέπῃ εἰς τοῦτο μετὰ μεγαλυτέρας προσοχῆς και μερίμνης. Προσφορον πρὸς τοῦτο μέσον πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν αἱ παιδικαὶ παιδιαί. Αὗται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐνισχύουσι και ἐμπεδοῦσι ταῦτοχρόνως τὰς πνευματικὰς και ἠθικὰς δυνάμεις και πάντα ἐν γένει τὰ πνευματικὰ χαρίσματα τοῦ παιδός. Ὁξύνουσι τὰς αἰσθήσεις και τὸ κριτικόν, διατηροῦσιν ἀμείωτον τὴν προσοχὴν, ἐξεγείρουσι τὸ αἶσθημα τῆς ἀμίλλης, ἀσχοῦσι τὴν ἐτοιμότητα και ἀποφασιστικότητα, καταπολεμοῦσι τὴν συστολὴν, τὴν μαλθακότητα, τὴν ματαιοδοξίαν, τὴν ἰδιοτροπίαν, τὸ πείσμα και φυγαδεύουσι τὴν ἀνίαν. Ἐν συνόψει αἱ παιδικαὶ παιδιαὶ ἀσχοῦσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐν γένει ἀναπτύξεως τοῦ παιδός, ἐπιβάλλεται δὲ εὐλόγως νὰ καλλιεργῶνται και κατὰ πᾶσαν μὲν ἡλικίαν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας, διότι οὕτω τὸ σῶμα καθίσταται κατάλληλον και ἰκανόν πρὸς μόρφωσιν. Ἴδου συντόμως εἰς τί πρέπει ν' ἀσχολῶνται οἱ ἐξαετεῖς οὗτοι παῖδες κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα και οὕτω παρασκευάζωνται δεόντως διὰ πᾶσαν συστηματικὴν μετὰ ταῦτα ἐργασίαν.

Ἡ δευτέρα ἐρώτησις: Δυνάμεθα νὰ διέλθωμεν ὁμαλῶς και ἀπροσκόπως και τὸ ὑπόλοιπον χρονικὸν διάστημα και ν' ἀνιαποκρηθῶμεν πρὸς τὴν ἀναγεγραμμένην ὕλην ἐν τῷ προγράμματι και πάντων μὲν τῶν μαθημάτων ἰδίᾳ δὲ τοῦ γλωσσικοῦ, ἐὰν πάντως ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ χρονικὸν πρὸς προπαρασκευὴν διάστημα ἐρίζεται μέχρι τέλους τοῦ μηνός Δεκεμβρίου; Ἐὰν ἀναλογισθῶμεν, πῶς κατὰ τὰ εἰρημένα οἱ παῖδες τῆς πρώτης τάξεως προετοιμάζονται διὰ τὴν μετὰ ταῦτα ἀνάγνωσιν και γραφὴν και διὰ πᾶσαν ἐν γένει ἐν αὐτῇ ἐργασίαν, πῶς δηλαδὴ διὰ τῶν λεκτικῶν ἀσκήσεων ἐνισχύεται πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ ὄργανον, δηλαδὴ ἢ

μένας τὰς χεῖρας, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' αἱ ψυχαὶ αὐτῶν, αἱ ἀδέσμευτοι καὶ ἐλεύθεροι παιδικαὶ ψυχὰς περιπλανῶνται εὐθύμως κατὰ μήκος τοῦ χωρίου, ἐντὸς τοῦ δάσους, ἐπὶ τοῦ λειμῶνος κτλ. Ἡ διδασκαλία εἰς τὸ ὑπαιθρον κατὰ τὸ πρῶτον ἰδίᾳ ἔτος εἶναι ἐξαιρετικῆς ὅλως σπουδαιότητος καὶ σημασίας, διότι τὸ τρυφερὸν σῶμα τοῦ παιδὸς πρὸς κανονικὴν καὶ ἐντελῆ ἀνάπτυξιν ἔχει ἀνάγκη κατ' ἐξοχὴν ἐλευθέρας κινήσεως καὶ καθαροῦ ἀέρος. Εἶναι ἀληθῶς τὸ μέγιστον τῶν ἐγκλημάτων, ὅταν ἡ Σχολὴ καὶ πάντας μὲν, ἰδίᾳ δὲ τοὺς ἀτροφικοὺς, τοὺς καχεκτικοὺς, τοὺς παῖδας τοὺς ἔχοντας διάθεσιν πρὸς τὴν φθίσιν — εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστοὶ οἱ ὅροι, ὑφ' οὓς γενικῶς ἀναπτύσσονται ἐν τῇ οἴκῳ οἱ πλεῖστοι τῶν παιδῶν ἡμῶν — οὐδὲν λογίζεται καὶ ἀδιαφορῆ τελεείως περὶ αὐτῶν. Ἄς ἀναλογισθῶμεν λοιπὸν πάντες τὰς ἁλλείψεις ταύτας, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὰς Σχολὰς ἡμῶν, καὶ τὰ ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἀποτελέσματα τῆς ἐσπευσμένης ἐνάρξεως τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς.

Σὺν τῇ ἐπεκτάσει τοῦ κύκλου τῶν παραστάσεων διὰ τῆς πραγματογνωσίας πρέπει νὰ καλλιεργῆται ἐπιμελῶς καὶ ταυτοχρόνως καὶ τὸ λεκτικὸν τοῦ παιδός. Τοῦτο εἶναι τὸ δεύτερον μέγα καθήκον τῆς Σχολῆς. Ἐπιβάλλεται πρωτίστως ὁ πλουτισμὸς τοῦ πενιχροῦ λεξιλογίου τοῦ μαθητοῦ καὶ πρὸς τοῦτο μεγάλη προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια πρέπει νὰ καταβληθῆ, ὅπως οὗτος ἀπαντᾷ ἐρωτώμενος πάντοτε μεγαλοφῶνως καὶ εὐκρινῶς. Ἐν γένει τὸ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου σαφῶς προφερόμενον πρέπει ν' ἀποδίδεται σαφῶς καὶ εὐκρινῶς καὶ οὐχί, ὡς συνήθως, διὰ μεμονωμένων λέξεων καὶ ἡμιτελῶν προτάσεων. Ἡ τοιαύτη πορεία μεγάλως συμβάλλεται καὶ σπουδαίως ἐνισχύει τὴν μετὰ ταῦτα ἀνάγνωσιν ἐθίζουσα τοὺς μαθητὰς ν' ἀγαπῶσι τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν, ν' ἀποβάλλωσι πολλὰ γλωσσικὰ ἐλαττώματα π. χ. τὴν ρινοφωνίαν, τὸν βατταρισμὸν, τὴν τάσιν πρὸς ψιθυρισμὸν καὶ τὸ καταπίνειν ὠρισμένας φωνὰς κτλ.

Ἀφοῦ ἐν τῇ Σχολῇ ἐπιδιώκωμεν, ὅπως ὁ παῖς ἐκφράζεται εὐκρινῶς καὶ πιστῶς, πρέπει εὐλόγως ν' ἀρχίζωμεν ἐνωρίτατα δηλαδὴ ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτοῦ εἰς τὴν Σχολὴν, ἀσκοῦντες ἐπιμελῶς πρὸς τοῦτο τὸ ὄργανον αὐτοῦ καὶ οὕτω καταστήσωμεν αὐτὸ κατάλληλον καὶ εὐκαμπτον πρὸς μὀρφωσιν. Πρὸς τοῦτο μεγάλως ἐνισχύονται οἱ μαθηταὶ διὰ τῆς ἀποδόσεως τῶν γεγονότων τοῦ βίου αὐτῶν μὲ τὴν γνωστὴν ἀφελῆ παιδικὴν γλῶσσαν καὶ διὰ μικρῶν προσφῶρων τὸ ἐνδιαφέρον ἐγειρόντων διηγημάτων. Ἄς κατανοηθῆ καλῶς, ὅτι ἡ περιγραφὴ ἰδίων γεγονότων τοῦ παιδός θὰ ἐνισχύσῃ σπουδαίως καὶ τὰς μετὰ ταῦτα συνθέσεις.

μόνον ὀδηγῆται ὁ παῖς εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου δὲν ὑπάρχωσι πρόχειρα μέσα πρὸς ἐποπτεῖαν, ὁ δὲ διδάσκαλος εἶναι ἠναγκασμένος ν' ἀρκῆται εἰς ἀτελέστατα καὶ μόνον εὐχὴ τὴν ἀγρίαν προκαλοῦντα πολλάκις ἀπεικονίσματα. Ἐπιθυμεῖ ὁ διδάσκαλος νὰ ἐνασχοληθῆ σπουδαίως πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ κύκλου τῶν παιδικῶν ἐποπτεῶν, πρέπει ν' ἀναγράψῃ 8 τοῦλάχιστον ὥρας, διὰ τὸ μάθημα τῆς πραγματογνωσίας καὶ νὰ ἐπεξεργάζεται αὐτὴν σκοπίμως καὶ πρακτικῶς. Ὁ παῖς ἐπιθυμεῖ ἐλεύθερον καὶ ἀδέσμευτον βίον. Διὰ τοῦτο ἂς ὀδηγῆται εἰς τὸ δάσος, εἰς τὸν ἀγρὸν, εἰς τὸ ὄρος, εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τὸν ποταμόν, εἰς τὸν στάβλον ἀναλόγως πάντοτε πρὸς τὸ περιβάλλον αὐτοῦ καὶ ἂς γίνηται ἐπὶ τόπου πᾶσα σχετικὴ ἐργασία. Δὲν ὑποτιμῶμεν τὰ παρουσιαζόμενα ἐκάστοτε κωλύματα καὶ μάλιστα τὴν κατάστασιν τοῦ καιροῦ. Ἄλλ' ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο καλὴ θέλησις, καὶ πάντα τὰ κωλύματα ταῦτα ὑπερνικῶνται κατὰ μέγα μέρος. Δυστυχῶς παρ' ἡμῖν καὶ ἡ ἀπλή ἐξοδος τῶν μαθητῶν εἰς περίπατον θεωρεῖται ὑπὸ τῶν πολλῶν μεγάλη καταδίκη, ἀποφεύγομεν δὲ φυσικῶς ἢ μᾶλλον ἀποτρεπιαζόμεθα τὰς εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐξόδους τῶν μαθητῶν ὑπὸ τοιούτους μάλιστα ὅρους. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐξοχὴν παρέχεται εἰς τὸν παῖδα ἢ κατάλληλος εὐκαιρία πολλὰ νὰ παρατηρῆ ἀσκῶν οὕτω τὸν νοῦν αὐτοῦ. Ὅτι δὲ αὐτὸς εἶδεν, εὗρεν, ἀνεκάλυψεν ἀπετυπῶται ἐν τῇ νῦν αὐτοῦ ἀσφαλέστερον, ἐναργέστερον ἢ τὸ μεταδιδόμενον ἀπλῶς εἰς αὐτὸν ἐν τῇ παραδόσει ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. Περὶ τῶν παρατηρηθέντων εἰς τὴν ἐξοχὴν ὁ παῖς μετ' ἀπεριφράστου χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀφηγεῖται μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Σχολὴν ὅλως ἀδιάστως καὶ ὁμαλῶς. Ἀφηγεῖται π. χ. οὗτος, πῶς μετέβησαν εἰς τοὺς ἀγρούς, τί ἐπ' αὐτῶν εἶδον, ποίας ἐργασίας ἐξετέλουν οἱ χωρικοί, πῶς ὠμίλησεν ὁ διδάσκαλος μετὰ τινος τῶν χωρικῶν, τί οὗτος ἀπήντησε κτλ.

Λοιπὸν πραγματογνωσία εἰς τὴν ἐξοχὴν. Τοιαύτη διδασκαλία, ἂν καὶ δὲν διεξάγεται κατὰ τὴν σχολικὴν τάξιν, οὐχ ἥττον ἐπιωέρει εὐχόμεους καὶ ὠραίους καρπούς, διότι ἀνταποκρίνεται πρὸς αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ παιδός. Ἡ ἐπὶ μακρὸν χρόνον παραμονὴ ἐν τῇ παραδόσει δὲν εἶναι φυσικὴ καὶ ἀσκεῖ πίεσιν, ἥτις ἀποστερεῖ αὐτὸν τῆς φαιδρότητος καὶ τῆς εὐθυμίας, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουσι ἰδίᾳ τὸν ἐξαετῆ παιδα. Ὁ ἀρτιμελῆς παῖς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ κινήται ἐλευθέρως εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ἄς παρακολουθήσῃ πᾶς ἐνδιαφερόμενος τὸν εἰρμὸν τῶν σκέψεων 50 πρὸ αὐτοῦ καθημένων μαθητῶν ἐν τῇ παραδόσει κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ὥρας πρὸς διδασκαλίαν καὶ τὰ ἐκπλαγῆ ἀναμφιβόλως. Ἴδου πάντες οὗτοι ἀνεξαιρέτως κάθηνται ἐπὶ τῶν θρανίων, ἔχοντες τὰ σώματα αὐτῶν ἐν εὐθείᾳ στάσει, ἐν χαρακτηριστικῇ σιωπῇ, μὲ ἐσταυρω-

νά εξεύρη και νά υποδείξη και τὸ ἀνάλογον και πρόσφορον ἀντιστάθμισμα. Ἄρα γε ὑπάρχει τοιοῦτον ὕλικόν;

Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, ὅτι θεμελιώδεις βάσεις πάσης πνευματικῆς ἀναπτύξεως θεωροῦνται και εἶναι αἱ ἐποπτεῖαι. Ἐπὶ τῶν ἐποπτειῶν στηρίζεται ἀδιασείστως ὁλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τῶν γνώσεων ἡμῶν. Οὐδὲν ἐν τῷ νῷ, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει. Βεβαίως πάντες νομίζουσιν, ὅτι τὸ βαρυσήμαντον τοῦτο ἀπόφθεγμα ὑπόκειται εἰς τὴν κοινήν ἀντίληψιν. Πόσον ὀλίγοι ἔμως ἐποικοδομοῦσιν ἐπὶ ἐποπτειῶν! Πόθεν ἄρα γε ἡ τοιαύτη σφαλερὰ ἀντίληψις; Ἴσως, διότι ἐξαρτῶμεν τὸ πᾶν ἐκ τῆς παραμονῆς ἐν τῇ παραδόσει νομίζοντες, ὅτι ἀπλῆ περιγραφή ἢ εἰκὼν τις θὰ ἰδύναντο ν' ἀντικαταστήσωσιν ἐπαρκῶς τὰς πραγματικὰς ἐποπτείας. Πόσον ἀπατώμεθα! Ἄς ἀναλογισθῶμεν, ὅτι εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νά ἐνισχύσωμεν τὸ παρατηρητικὸν τῶν παιδῶν αὐτῆς ἀκριδῶς τῆς Α΄ τάξεως. Περὶ τῆς ἐπιτακτικῆς ταύτης ἀνάγκης θὰ πεισθῶμεν εὐκόλως, ἀρκεῖ νά λάβωμεν σπουδαίως ἐν ὄψει τὸν λίαν πενιχρὸν μέχρι τοῦδε κύκλον τῶν παραστάσεων αὐτῶν, τὸ ἐσφαλμένον τῶν ἀντιλήψεων και ἐν γένει τὸν τρόπον τῶν σκέψεων και τῆς διατυπώσεως αὐτῶν. Οἱ ἀμφιβάλλοντες ἄς δοκιμάσωσι. Τοιαῦτα δοκιμαῖα κατέδειξαν σαφῶς, ὅτι οἱ μικροὶ οὗτοι πρωτόπειροι ἡγνόουν και τὰ λίαν συνήθη και προσιτὰ τῶν ἀντικειμένων. Ἐπὶ 100 τοιούτων πρωτοπειρῶν μαθητῶν δὲν εἶχον τὴν παράστασιν τῆς αἰγὸς 42, τοῦ ποιμνίου 62, τοῦ δάσου 27, τοῦ ἀγροῦ και λειμῶνος 31, τοῦ μύλου 46, τοῦ ἄστρου 40, τοῦ βαιράχου 76, τῆς κυφέλης 91. Πῶς δύναται μαθηταὶ φέροντες τοιαῦτα πενιχρὰ πνευματικὰ ἐφόδια ν' ἀποδεχθῶσιν ἄνευ τῆς δεούσης προπαρασκευῆς τὸ ἀναγεγραμμένον ὕλικόν ἐν τῷ προγράμματι, ὑποβαλλόμενοι ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν εἰς τὴν Σχολὴν αὐτοὶ οἱ μέχρι τοῦδε ἐλεύθεροι και ἀδέσμευτοι, και ἐν τοιαύτῃ μάλιστα ἡλικίᾳ, εἰς τὸν ζυγὸν τῆς συστηματικῆς ἐργασίας, κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὁποίας πάντα τὰ ἀντικείμενα ταῦτα παρουσιάζονται καθημερινῶς ὡς ἐν κινηματογράφῳ; Δὲν ἔχει ἀπαραίτητον καθῆκον ἢ Σχολὴ ν' ἀναπτύξῃ τὸν ἐλλιπῆ τοῦτον κύκλον τῶν παιδικῶν γνώσεων διὰ πολλαπλῶν ἐποπτειῶν και δὲν ἐπιβάλλεται πρὸς τοῦτο ἢ δέουσα προπαρασκευὴ; Μήπως πᾶσα ἄλλη πορεία, ἄνευ τῆς δεούσης προπαρασκευῆς, δὲν ἀντιστρατεύεται πρὸς αὐτοὺς τοὺς φυσικοὺς νόμους τοὺς ἐπικρατοῦντας κατὰ τὴν ἐκμάθησιν πάσης τέχνης;

Ὅθεν εὐλόγως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεγάλως συμβάλλεται τὸ μάθημα γενικῶς τῆς πραγματογνωσίας. Ἄλλ' ἢ ἀναγραφή 2 ἢ 3 ὥρων ἐν τῷ προγράμματι πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου δὲν ἀρκουσι και μάλιστα, ὅποτεν οὐδόλως ἢ σπανιώτατα και κατὰ τύπους

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΦΟΙΤΗΣΕΩΣ

Οὔτε κἄν πρέπει νά σκεφθῇ τις περὶ κανονικῆς ἐργασίας κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς εἰς τὸ σχολεῖον φοιτήσεως. Ὁ διδάσκαλος ὀφείλει μᾶλλον νὰ φροντίσῃ, πῶς νά ἐπανέρχονται τὰ παιδιά εὐχαρίστως εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐάν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐπεχίρει νά διδάσῃ αὐτὰ ἐπὶ 2 και 3 ὥρας, τὰ παιδιά διὰ μιᾶς θὰ ἠσθάνοντο ἀνίαν και κάματον. Διὰ τοῦτο εἶναι φρόνιμον κατὰ τὴν πρώτην ἐβδομάδα νά τὰ ἀπασχολῇ ἐπὶ μίαν μόνον ὥραν, κατὰ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα ἐπὶ δύο, ἀργότερον δὲ ν' ἀρχίσῃ ἢ τακτικὴ διδασκαλία.

Ὁ διδάσκαλος ὀφείλει εὐθὺς ἀμέσως νά προσπαθήσῃ νά ἐντυπώσῃ τὰ ὀνόματα τῶν παιδίων.

Ἐκαστον παιδίον γνωρίζει τὸ κύριον ὄνομα του, ἀλλὰ τὸ ἐπιθετικὸν πιθανῶς ὄχι. Ὁ διδάσκαλος τὸ διδάσκει νά λέγῃ τὸ κύριον ὄνομα του μετὰ τοῦ παρωνυμίου του. Δὲν θὰ εἶναι ἴσως ἄσχημον νά πληροφορηθῇ ὁ διδάσκαλος, πῶς ἢ μήτηρ ὀνομάζει κατ' οἶκον τὸν μικρὸν μαθητὴν.

Ἄφου μάθουν ὅλοι οἱ μαθηταί, ὅταν ἀκούουν τὸ ὄνομα των, νά λέγουν «παρὼν», ὁ διδάσκαλος κατόπιν ἐπιχειρεῖ νά ἀπασχολήσῃ ὅλους ἀπὸ κοινοῦ τοὺς κάμνει γυμναστικὴν. Συγγυμνάζεται και ὁ ἴδιος, τοὺς διδάσκει νά «σηκῶν» τὰ χέρια ὑψηλά, εἰς τὰ πλάγια, ἐμπρός. Κατ' ἀρχάς δὲν συμμετέχουν ὅλα τὰ παιδιά, βαθμηδὸν ὅμως και τὰ δειλότερα προσπαθοῦν νά μιμηθῶν τὰ θαρραλεώτερα.

Μετὰ τὴν γυμναστικὴν ὁ διδάσκαλος διατάσσει.

— Καθήσατε! Κλείσατε τὰ χεράκια ἔτσι και ἀκουμβήσατέ τα εἰς τὸ θρανίον.

— Τώρα κυττάξατε! Θὰ σᾶς ζωγραφίσω κάτι εἰς τὸν πίνακα.

Ἡ χαρὰ ἀκτινοβολεῖ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν παιδίων.

— Τι ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ; ἐδῶ; ἐδῶ;

— Ποῦ εἶναι τὰ μάτια σας; τὰ αὐτιά σας; ἢ μύτη σας κτλ.

— Τώρα ἐξωγράφησα ἀκόμα ἓνα κεφάλι. Τι τοῦ λείπει;

— Μὰ δὲν πρέπει νά φωνάζετε ὅλα. Λίτε! Ὅποιος θέλει νά ὀμιλήσῃ, πρέπει νά σηκῶνῃ τὸ δάκτυλό του. Νά ἔτσι!

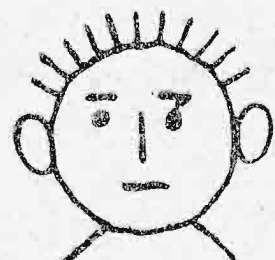
Ὁ διδάσκαλος συμπληρώνει τὴν κεφαλὴν κατὰ τὰς ἐποδείξεις τῶν παιδίων.

— Πάρτε τώρα και σεῖς τὰ ἀβάκιά σας! Ζωγραφίσατε και σεῖς ἓνα κεφάλι!

Μερικὰ παιδιά δὲν ζωγραφίζουν. Ὁ διδάσκαλος τὰ ἐνθαρρύνει ὀδηγεῖ και τὴν χεῖρά των.

— Ἀφήστε τώρα τὰ κονδύλια σας και σταθερώσατε τὰ χεράκια σας! Θέλω νά ἰδῶ τι ἐξωγραφίσατε!

— Σὰν πᾶτε σίτι, νά ζωγραφίσετε και ἄλλους πολλοὺς ἀνθρώπους.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ διδάσκαλος ζητεῖ ἀπὸ τῶν μικρῶν μαθητῶν του νὰ δείξουν, τί ἐξωγράφησαν.

Κατόπιν.

—Σήμερον θὰ ζωγραφίσωμεν κάτι ἄλλο.

—Τι θέλετε νὰ σᾶς ζωγραφίσω;

Ὁ διδάσκαλος ἐκπληροῖ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐπιθυμίαν. Τέλος ἰχνογραφεῖ μίαν τραπέζαν.

—Τι εἶναι τοῦτο;

Ὁ διδάσκαλος λέγει. — «Τοῦτο εἶναι ἓνα τραπέζι». Τὴν ὁμιλίαν του τὴν συνοδεύει μὲ καταλλήλους χειρονομίας.

—Πέτε ὅλοι. «Τοῦτο εἶναι ἓνα τραπέζι».

Τὰ παιδιά μιμοῦνται τὰς κινήσεις τοῦ διδασκάλου καὶ ταιτοχρόνως ἀπαγγέλλουν. Ἀφοῦ ἡ πρότασις ἐπαναληφθῆ μερικᾶς φορᾶς ἐν χορῶ, κατόπιν ἐπαναλαμβάνεται ὑφ' ἑνὸς ἐκ τῶν παιδίων τοῦ ζωηροτέρου, θὰ εὐρεθοῦν δὲ καὶ ἄλλα παιδιά θέλοντα ὡσαύτως νὰ εἰποῦν κάτι.

—Τὰ ἀβάκιά σας!

—Ζωγραφίσατε τώρα καὶ σεῖς ἓνα τραπέζι. Ὅποιος ἐκτελέσῃ τὸ διαταχθέν, ἀφήνει τὸ κοινδύλιον καὶ σταυρῶνει τὰ χεράκια του.

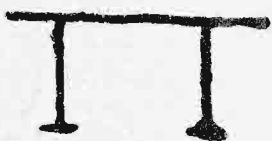
—Ποῦ εἶναι τὸ τραπέζι;

—Ἐδῶ εἶναι τὸ τραπέζι.

Ἡ πρότασις ἐπαναλαμβάνεται ἐν χορῶ καὶ ὑφ' ἑνός.

—Τι εἶναι τοῦτο; Ποῦ εἶναι τὸ τραπέζι;

Ἐπανάληψις. Τὸ ἴδιον γίνεται καὶ μὲ τὸ θρανίον.

Η ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Διδάσκαλοι.

Πόσον εὐγενές, πόσον μέγα καὶ πόσον ὑψηλὸν τὸ ἔργον σας! Λαμβάνετε ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας τὸ εὐγενέστερον πλάσμα τοῦ Θεοῦ, τὸ προικισμένον μὲ λογικὸν καὶ μὲ πλείστας ἀδρανούσας ἀρετὰς καὶ προτερήματα καὶ τὸ μορφώνετε.

Ἀναπτύσσετε εἰς τὸν νοῦν του ἀπείρους γνώσεις, μὲ τὰς ὁποίας θὰ ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ βιωτικοῦ ἀγῶνος. Διαπλάττετε τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ μὲ ὅλα τὰ καλὰ προτερήματα, μὲ τὰ ὁποῖα προώρισται νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς προορισμόν του καὶ ἐμπνέετε εἰς αὐτὸ τὴν ἐνθερμον ἀγάπην πρὸς τὴν ἐργασίαν, πρὸς τὸ καλόν, πρὸς τὸ ὠραῖον.

Πόση θυσία χρειάζεται διὰ νὰ κατορθώσῃτε τοῦτο καὶ μὲ ποῖον ἐνθεον ζῆλον ἐκτελεῖτε τὸ σοβαρὸν τοῦτο καθήκον! Κοντὰ στὰς τῶσας εὐ-

γενεῖς προσπαθείας, ὅπως μορφώσετε τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν σας, προσπαθήσατε παντὶ σθεναρῶς νὰ ἐμπνέσῃτε εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις, πρὸς τὸν ὑπαίθριον βίον, πρὸς τὰ παιγνίδια.

Σεῖς ἀπὸ κάθε ἄλλον καλύτερα γνωρίζετε, ποῖαν μεγάλην σημασίαν ἐγκλείει τὸ ἀρχαῖον ρητὸν «οὐδὲ ὑγιῆς ἐν σώματι ὑγιεῖ».

Δώσατε ζῶν εἰς τοὺς μαθητὰς σας. Μάθετε εἰς αὐτοὺς νὰ ἔχουν γερὸ σῶμα.

Ποῖα εἶναι τὰ γερὰ σώματα.

Αὐτὸς ἔχει γερὸ σῶμα! Πολλάκις λέγομεν τὴν φράσιν ταύτην. Καὶ μολονότι μᾶς δίδεται συχνότατα ἀφορμὴ, δὲν ἐξητάσαμεν ποτέ, ποίους ὀνομάζομεν ὅτι ἔχουν γερὰ σώματα καὶ διατί, καὶ πῶς ἀποκτᾶται τὸ γερὸ αὐτὸ σῶμα.

Ὅταν λέγωμεν ὅτι αὐτὸς ἔχει γερὸ σῶμα, ἐννοοῦμεν ὅτι α') ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς σπανίως ἀσθενεῖ, διότι δὲν προσβάλλεται εὐκόλως τὸ σῶμά του ἀπὸ ἀτμοσφαιρικᾶς μεταβολᾶς, ἢ ἂν ἀσθενήσῃ ἀντέχει τὸ σῶμά του περισσότερον τοῦ ἄλλου καὶ κατανικᾷ εὐκόλως τὴν ἀσθένειαν· β') ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐκτελοῦν τὰς διαφόρους λειτουργίας του κανονικώτατα καὶ γ') ἀντέχει περισσότερον παντὸς ἄλλου εἰς κοπιωδὴ στέρας ἐργασίας, καὶ εἰς πᾶσαν ἀνάγκην τοῦ βιωτικοῦ ἀγῶνος, διότι αἱ δυνάμεις του καὶ αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ πνευματικαὶ δυσκόλως ἐξαντλοῦνται καὶ βραδέως ἐκλείπουσιν. Τὸ γερὸ σῶμα ὅταν εὐρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην δὲν τὸ πειράζει οὔτε ἡ ζέστη οὔτε ἡ κούρασις ἀπὸ περισσότερον δρέμον ἢ ἀπὸ περισσοτέραν ἐργασίαν, οὔτε ἡ πείνα, οὔτε ἡ δίψα καὶ ἐν γένει κάθε πρᾶγμα, ποῦ ὑπερβαίνει τὰ φυσιολογικὰ ὅρια τῶν λειτουργιῶν τῶν ὀργάνων αὐτοῦ.

Κάθε γερὸ σῶμα πρέπει νὰ ἔχῃ καλὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν, δηλαδή ὑγείαν, ζωτικότητα εὐκινησίαν, ἐπιδεξιότητα, ἰσχύν, ἀντοχήν, σκληραγωγίαν καὶ ὠραιότητα.

Ἐυγείαν λέγομεν τὴν καλὴν φυσιολογικὴν ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ.

Ζωικότητα λέγομεν τὸν πόθον πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἰκανότητα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Εὐκινησίαν καὶ ἐπιδεξιότητα λέγομεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαφόρων κοπιαστικῶν στάσεων καὶ κινήσεων μετ' ἀκριθείας, χάριτος καὶ ζωηρότητος.

Ἰσχὺν καὶ ἀντοχὴν λέγομεν τὴν δύναμιν, τὴν ὁποῖαν ἡμπορεῖ νὰ κα-

ταβάλλη τις πρὸς ἐκτέλεσιν ἐπιπονωτάτου ἔργου καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν χωρὶς νὰ κουράζεται.

Ὡραιότητα λέγομεν τὴν τελείαν συμμετρίαν τοῦ σώματος, τὴν ἀκριβῆ καὶ ἁρμονικὴν ἀνάπτυξιν ὄλων τῶν μελῶν αὐτοῦ μὲ τὴν ἀνάλο-λογον δύναμιν, ταχύτητα καὶ δεξιότητα.

Τὸ γερὸ σῶμα ἀποκτᾶται ἢ ἐκ φύσεως γίνεται τοιοῦτον; Τὸ γερὸ σῶμα γεννᾶται ἐκ φύσεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ χρειάζεται ἐξάσκη-σις διὰ νὰ δικτηρηθῆ τοιοῦτον. Ὁ ἄνθρωπος, ὅταν γεννηθῆ, φέρει ὅλα τὰ ἐφόδια τοῦ γεροῦ σώματος, διότι τὰ ὄργανά του εἶνε τέλεια καὶ κα-τάλληλα συμφῶνως πρὸς τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους διὰ τὰς διαφόρους λειτουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Ἄν δὲ γενῶνται καὶ ἀσθενεῖς ὀργανισμοί, δὲν πταίει ἡ φύσις εἰς τοῦτο, ἀλλ' οἱ γονεῖς, οἱ ὅποιοι μετέ-δωκαν κληρονομικῶς τὸν ἐξησθενημένον ὀργανισμὸν ἕνεκα διαφόρων σφαλμάτων των. Ποῖος λοιπὸν εἶναι ὁ αἷτιος τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ ὀ-ργανισμοῦ; Ὁ ἴδιος ἄνθρωπος. Αὐτός, ὅταν δὲν ἀκολουθήσῃ τοὺς φυσιο-λογικοὺς νόμους κατὰ τὴν ζωὴν του, καταστρέφει διὰ τῶν διαφορῶν σφαλμάτων καὶ ἁμαρτημάτων του τὸν ὀργανισμὸν του. (Ἡ ἁμαρτία γεν-νᾶ θάνατον).

Πρέπει λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίζῃ τὸν τρόπον τῆς διατηρήσεως τοῦ ὑγινοῦ ὀργανισμοῦ του καὶ τὰ μέσα τῆς ἐνισχύσεως αὐτοῦ ἢ τὰ μέσα πρὸς καταπολέμησιν ἐνδεχομένης ἐκ κληρονομικῆς ἀδυναμίας τοῦ ὀργανισμοῦ του. Συνάμα πρέπει νὰ γνωρίζῃ καὶ τὰ ἐπιτείνοντα τὴν ἐξασθένεισιν τοῦ ὀργανισμοῦ αἷτια πρὸς ἀποφυγὴν καὶ προφύλαξιν καθῶς καὶ τὰς πρώτας βοηθείας καὶ περιποιήσεις εἰς ἀπρόοπτα δυστυχήματα.

Ἡ προφύλαξις τῆς ὑγείας

καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Διὰ νὰ διατηρήσῃ ὁ ἄνθρωπος ὑγιᾶ τὸν ὀργανισμὸν του, πρέπει νὰ τηρήσῃ τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους τῆς ζωῆς δι' ἕκαστον ὄργανον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Οἱ νόμοι τῆς ζωῆς ἀναφέρονται ἐν ἐκτάσει εἰς τὴν ὑγιεινήν. Ἐκεῖ-νο ὅμως, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ συστήσωμεν πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας εἶναι· φυσιολογικὴ ἐργασία, φυσιολογικὴ ἀνάπαυσις, καθαριότης τοῦ σώματος, κατάλληλος καὶ καθαρὰ τροφή, ἀποφυγὴ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν καὶ ἄλλων καταχρήσεων καὶ κατάλληλος ἐνδυμασία. Ἡ κύφωσις ἢ ἀτροφία τῶν μυῶν τοῦ θώρακος, ἢ κακὴ ἀνάπτυξις τῶν φωνητικῶν καὶ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἢ ἀτελής καὶ περιορισμένη ἀναπνοὴ προ-έρχονται ἀπὸ τὴν στενὴν ἐνδυμασίαν, ἀπὸ τὰς τιράντες, ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν

καὶ σφιγκτὸν κολλάρον. Δι' αὐτῶν ἀνοίγεται εὐκολα ὁ δρόμος εἰς τὸν στηθοκατάρρουν, εἰς τὴν βρογχίτιδα, εἰς τὴν πνευμονίαν εἰς τὴν φθίσιν.

Ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὰ λουτρά καὶ αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις εἶναι τὰ μόνον μέσα, μὲ τὰ ὅποια ἐνισχύονται αἱ δυνάμεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώμα-τος. Διὰ τῶν ἰδίων μέσων καταπολεμεῖται καὶ ἡ ὑπάρχουσα εἰς τὸν ἀν-θρώπινον ὀργανισμὸν ἀδυναμία.

Καὶ ὁ καθαρὸς ἀήρ καὶ τὰ λουτρά καὶ αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις εἶναι ἀναγκαιότατα διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ λουτρά, ἐκτὸς τοῦ ὅτι καθαρίζουσι τὸ σῶμα, ἐπιφέρουν καὶ με-γάλην ἐπίδρασιν καὶ ὠφέλειαν εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐχουν τονωτικὴν ἐπίδρασιν.

Ὁ καθαρὸς ἀήρ καὶ αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις πρέπει νὰ εἶναι ἡ κυριωτέρα τροφή τοῦ σώματος.

Διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος καὶ τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων ἐνδυναμώ-νεται ἡ καρδιά, τὸ σπουδαιότατον ὄργανον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, διό-τι εἶναι τὸ κέντρον ὄλων τῶν μελῶν αὐτοῦ, γίνεται κανονικωτέρα ἡ κυ-κλοφορία τοῦ αἵματος, εὐρύνεται τὸ στῆθος καὶ ἐνισχύονται οἱ πνεύμο-νες καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ μέλη τοῦ σώματος. Ποῦ εὐρίσκεται ὁ καθαρὸς ἀήρ; Ἐξω εἰς τὸ ὑπαιθρον. Ἐκεῖ πρέπει νὰ τρέχωμεν διὰ νὰ ἀποκτή-σωμεν καθαρὸν ἀέρα. Ἐκεῖ μὲ τὰς ὑπαιθρῖους παιδιάς τῶν προσκόπων θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀνοχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργα-νισμοῦ.

Αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰς ὑπαιθρῖους ἀσκήσεις τῶν προσκόπων μορφώνουν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ καθιστοῦν τέλειον ἄνθρωπον, τέλειον πάλτην, ἕτοιμον καθ' ὅλα διὰ τὸν κοινωνικὸν βίον.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν ἀσκήσεων τῶν προσκό-πων δὲν εἶναι τυχαῖον. Ἀπαιτεῖ γνώσεις, κόπους, θυσίας, μελέτας. Σή-μερον ἡ κοινωνία δὲν πρέπει νὰ χάσκη πρὸ ἀκροβάτου ἢ ἐξ ἐπαγγέλ-ματος ἀθλητοῦ. Ἐπρεπε νὰ ὑπῆρχε τέλειον γυμναστήριον, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ἐμόρφωνοντο οἱ γυμνασταί. Δυστυχῶς δὲν φαίνεται ἐγγὺς ἡ ποθητὴ ἐκείνη ἐποχὴ, καθ' ἣν θὰ ἴδωμεν ἐστημένον τὸν *Ναὸν τῆς ὑγείας*.

Οἱ ζᾶπλουτοι κτίζουσι καὶ διατηροῦσι σχολεῖα, νοσοκομεῖα καὶ ἄλλα. Δὲν θὰ εὐρεθῆ ἀράγε κανεῖς νὰ κτίσῃ τὸ καλύτερον νοσοκομεῖον τοῦ κό-σμου, «τὸν ναὸν τῆς ὑγείας»;

Ἡ ὠφέλεια τῆς Γυμναστικῆς.

Ἡ φυσικὴ ἀγωγή ἀπησχόλησε πολὺ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοὺς

ἐπιστήμονας ὅλου τοῦ κόσμου, ἐπιθυμούντας νὰ σταματήσωσι τὸ ἐξαπλούμενον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα κακόν, τὸν ἐκφυλισμὸν καὶ τὴν ἐξασθένησιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Συνέδρια ἐπὶ συνεδρίων συνεκροτήθησαν, σωματεῖα πρὸς καλλιέργειαν τῆς γυμναστικῆς ιδρύθησαν, διάφορα βιβλία πρὸς διάδοσιν αὐτῆς ἐξεδύθησαν καὶ ἡ εἰσαγωγή ταύτης εἰς τὰ σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων ὡς καθημερινῶ καὶ δὴ πρωτεύοντος μαθήματος διὰ νόμων ἐπεζητήθη. Ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ ὅλους κατόπιν ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης ἡ μεγίστη ὠφέλεια τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς.

Ἡ γυμναστικὴ εἶναι μέσον τελείας ἀγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου, διότι κύριος σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ διὰ καταλλήλων σωματικῶν ἀσκήσεων ἐνίσχυσις καὶ ἐξασφάλισις τῆς υγείας καὶ τῆς συμμέτρου ἀναπτύξεως τοῦ σώματος, τῆς σωματικῆς εὐεξίας καὶ πάσης σωματικῆς ἀρετῆς, καθὼς καὶ ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἐνίσχυσις ὅλων τῶν ψυχικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου.

Διὰ τῆς γυμναστικῆς αὐξάνει ἡ δύναμις τοῦ σκελετοῦ καὶ τῶν μυῶν εὐθειάζεται ἡ σπονδυλικὴ στήλη καθισταμένη ἐλαστικὴ, ἀποκτῶσιν ἐλαστικότητα αἱ πλευραί, διατηροῦνται ἐλαστικαὶ αἱ θρηρίαι, ἐνδυναμῶνουν οἱ πνεύμονες, αὐξάνονται ἡ ἀναπνεΐ καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος εἰς ταχύτητα καὶ ἀντοχήν, καθίσταται εὐρὺς καὶ ἰσχυρὸς ὁ θώραξ, αὐξάνεται ἡ θρέψις ὡς ἐκ τῆς ζωηροτέρας κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ προσλήψεως περισσοτέρου ὀξυγόνου, προκαλεῖται ἐφίδρωσις, δι' ἧς ἐκκρίνονται καὶ πολλαὶ δηλητηριώδεις οὐσίαι ἀναπτυσσόμεναι ἐντὸς τοῦ ὀργανισμοῦ, ἐλαττοῦνται αἱ εὐαισθησίαι καὶ ἡ εὐπάθεια πρὸς τὸ ψυχρὸν καὶ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς, προλαμβάνονται πλείστα ὅσαι ἀσθένειαι κληρονομικαὶ καὶ ἄλλαι, καταπολεμεῖται ἡ καχεξία, ἡ δυσπεψία, ἡ δυσκοιλίτης, ἡ κύφωσις, ἡ σκολίωσις καὶ ὅλαι αἱ σωματικαὶ ἀτέλειαι καὶ δυσμορφίαι καὶ καθίσταται ὁ ἀνθρώπος διὰ τῆς ἐνισχύσεως ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ ζωηρὸς, εὐρωστος, θαρραλέος, δραστήριος, νοήμων. Ἡ γυμναστικὴ ἐπενεργεῖ ἐπωφελέστατα καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Καὶ δὲν καθιστᾷ μόνον σωματικῶς τέλειον τὸν ἀνθρώπον, ἀλλὰ καθαρίζει καὶ τὴν ψυχὴν του ἀπὸ κάθε μικρὸν καὶ ταπεινὸν πόθον καὶ στρέφει τὸν νοῦν του πρὸς τὸ μέγα, τὸ ὑψηλόν, τὸ σοβαρόν, τὸ ἀληθές. Ὅταν δὲν ὑπάρχη τέλειον σῶμα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ὑγιὴς νοῦς, εὐγένεια, παράστασις, ἠθικὸν μεγαλεῖον, διανοητικὴ δύναμις.

Ἡ καλλιέργεια τῆς γυμναστικῆς.

Εἶναι δὲ ἡ γυμναστικὴ ἐπινόησις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Οὗτοι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατιδόντες τὴν μεγίστην αὐτῆς ὠφέλειαν μετὰ ζήλου ἐ-

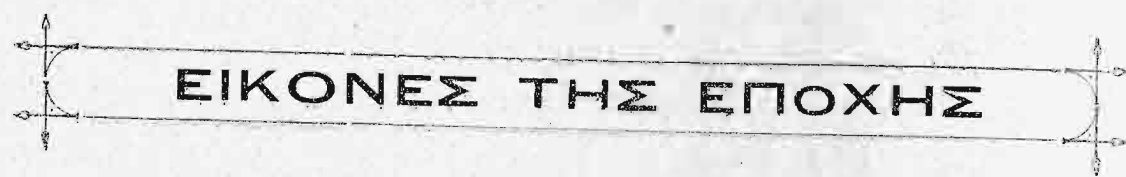
πεδῶθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γυμναστικῆς καταστάντες αὐτὴν ἔθνικόν θεσμόν καὶ τὸ πρῶτιστον στοιχεῖον τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου αὐτῶν βίου καὶ δι' αὐτῆς ἐζήτησαν νὰ καταστήσουν σῶμα τὸ ἰσχυρόν, ἐλαφρόν, ὑγιὲς καὶ ὡραῖον.

Καὶ ἀληθῶς διὰ τῆς γυμναστικῆς οὗτοι ἔφθασαν εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον τῆς σωματικῆς τελειότητος καὶ ἐμεγαλοῦργησαν ἀναδειχθέντες συγχρόνως καὶ οἱ μεγαλοφύεστεροι ἀνθρώποι τῆς ἡγήλου, διότι μόνον διὰ τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων ἠδύνατο νὰ ἀναπτυχθῇ διαυγὴς διάνοια καὶ ἰσχυρὰ θέλησις καὶ νὰ δημιουργηθῇ κόσμος καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς τέλειος. Ἡ τελειότης τοῦ σώματος ἐγκεῖται εἰς τὴν πλαστικότητα καὶ κανονικότητα τῶν γραμμῶν καὶ εἰς τὴν ἁρμονίαν τοῦ ὅλου, τὴν ὁποίαν βλέπομεν ἀποτυπωμένην εἰς τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα.

Ἀπὸ τοὺς νεωτέρους λαοὺς οἱ Σουηδοὶ ἐκαλλιέργησαν τὴν γυμναστικὴν μὲ σχετικὴν τελειότητα ἀποκτηθεῖσαν κατόπιν φυσικῆς ἀγωγῆς πρὸ αἰῶνος εἰσαχθείσης παρ' αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ling. Οὗτος ἐγκύψας εἰς τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ συγγράμματα καὶ ἐπισταμένως ἐρευνήσας αὐτὰ κατενόησε τελείως τὰς γυμναστικὰς ἀρχὰς τῶν ἀρχαίων ἰατρῶν καὶ φιλοσόφων. Λεπτομερῶς δὲ μελετήσας ἀπὸ ἀνατομικῆς, φυσιολογικῆς καὶ μηχανικῆς ἀπόψεως τὰς κινήσεις καὶ τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν κατῴρθωσε ὅχι μόνον νὰ συγκεντρώσῃ καὶ ἀναπτύξῃ μεθοδικῶς πάντα τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ βασισθῇ ἡ σωματικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀγωγή, ἀλλὰ καὶ νὰ συστηματοποιήσῃ καὶ ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων νὰ ὑπαγάγῃ αὐτήν.

Ἡ δὲ ἐπιστήμη κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον τῆς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος ἀπὸ φυσιολογικῆς, ἀνατομικῆς, καθὼς καὶ ὑγιεινῆς ἀπόψεως καὶ κατέληξεν, ἀκολοῦθσα πάντοτε τὰς προόδους τῆς βιολογίας, εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ σωματικὴ ἀσκήσις εἶναι τὸ μόνον μέσον τῆς ἀποκτήσεως καὶ προφυλάξεως τῆς υγείας τοῦ πολιτίμου τούτου διὰ τὸν ἀνθρώπον ἀγαθῶ.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Φίλτατε συνάδελφε!

Ίδου ή «Ν. Ἀγωγή», τὸ ὄργανό Σου, ὅστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια ἔρχεται πάλιν εἰς φῶς! Τί δὲν λέγουν τὰ χρόνια αὐτά, ποῦ πέρασαν! Καὶ νῦν τὸ θυμᾶται κανεὶς τὸν πιάνει ἀνατριχίλα. Ἦταν ἐποχὲς μαῦρες σὰν τὴν ἀπελπισία, ἦταν νύχτες σκοτεινὲς σὰν τὸν Ἄδη, ἦταν στιγμὲς φοβερὲς σὰν τὸν Χάρο. Ἦσαν χρόνοι δίσχετοι, χρόνοι πολέμου, ἐποχὴ μαρτυριῶν γιὰ Σέ. Εἶχες οἰκογένειαν νὰ θρέψῃς μὲ 6-7 χαρτιά, ποῦ ἔπαιρνες τὸν μῆνα, καὶ τὸ ψωμί εἶχε 50 καὶ 60 γρόσια. Εἶχες μικρά, ποῦ Σ' ἐπερίμεναν τὸ βράδυ, καὶ ἔξαφνα σὲ συνελάμβανον διὰ νὰ σὲ κ' ἴμουν στρατιώτῃ καὶ νὰ μὴ γυρίσῃς πειὰ! Εἶχες πατέρα, μητέρα καὶ ἀνήλικα ἀδελφία νὰ θρέψῃς καὶ τοὺς ἀρνηγροὺς ἀπροστατεύτους καὶ ἔφυγες γιὰ ξεψυχήσῃς στὰ ἀμελέταμπουροῦ ἢ νὰ πουληθῇς ἀντὶ 1 γρ. ἢ τὸ πολὺ 60 παραδῶν σὲ κανένα Τσιγγιλιξὶ διὰ νὰ ἐργάζεσαι σὰ κτήνος γιὰ νὰ χορταίνῃς ἀπὸ ψωμί μοναχό. Ἦταν χρόνια, ποῦ δὲν λέγονται, ἦταν ἐποχὲς ποῦ δὲν περιγράφονται, μὰ ὅταν τὰ θυμᾶθῃ κανεὶς, δὲν μπορεῖ νὰ μὴ χύσῃ δάκρυα πικρά. Αὐτὸς ἦταν ὁ χρόνος, ποῦ μεσολάβησε καὶ δὲν μπόρεσε τὸ περιοδικό μας νὰ ἐκδοθῇ. Ἀλλὰ τώρα, μιὰ ποῦ ἡ ἐλευθερία ἀφοῦ ποτίσθηκε μὲ τόσα αἵματα, φάνηκε καὶ σὲ μᾶς, ἡ πρώτη μας σκέψη ἦτο, νὰ ξαναβγάλουμε τὸ περιοδικό μας. Ἔτσι εἶχαμε ἀποφασίσει, στὴν τελευταία γενική συνεδρία μας. Καὶ ἰδου τὸ πρῶτο φυλλάδιό τῆς «Ν. Ἀγωγῆς».

Τὶ ἐλπίδας ὅμως δὲν ἐκφράζει τὸ φυλλάδιό αὐτό! Σκέψου, συνάδελφε, πῶς ἦταν μιὰ ἐποχὴ, ποῦ ἐσὺ ἔφθινες καὶ ἐταλαιπωρεῖσο γιὰ νὰ μεταγγίσῃς τὸ φῶς σου, τὴν ζωὴ σου, τὸ πνεῦμά σου, τὴν καρδιά σου στὰ παιδιὰ τῆς Κοινωνίας; καὶ ποιά ἡ ἀμοιβή σου; Καταντοῦσε νὰ ξεψυχᾷς πάνω στὴν ψάθα! Σκέψου, πῶς ἦτο μιὰ ἐποχὴ ποῦ ἐξώδευες χρήματα γιὰ νὰ σπουδάσῃς, πῶς νὰ φωτίσῃς τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου, ἐνῶ ὁ ἀπλούστερος ἐργάτης εἶχε περισσότερη ἀξία καὶ ὑπόληψη ἀπὸ Σέ, γιὰτὶ ἐκεῖνος ἐκέρδιζε μὲ τὸ παραπάνω καὶ ζοῦσε μὲ ἄνεσιν, ἐνῶ Σὺ οὔτε 28 γρόσια δὲν ἔπαιρνες. Σκέψου τέλος, πῶς ἦτο μιὰ ἐποχὴ, ποῦ ὅταν ἔλεγαν δάσκαλος, ἐπρόσθεταν μαζί καὶ «μὲ συμπάθειο»!

Τώρα πέρασαν, θὰ ρωτήσῃς, αὐτά; Ὁχι δὲν πέρασαν ὅλα ὁλότελα, ἀλλὰ ἔσο βέβαιος, περνοῦν! Διότι ἐνόσω κλαίουμε σὰν τὰ μωρὰ παιδιὰ μπρὸς ἀπ' τὸ βυζὶ τῆς μάνας μας χωρὶς ν' ἀπλώνουμε καὶ τὸ χέρι μας γιὰ νὰ τ' ἀρπάξουμε, ὁ κόσμος μᾶς ἐλεεινολογοῦσε: ἐνόσω τρέμαμε μπρὸς σ' ἓνα τσορμπατζῆ, ὁ κόσμος μᾶς φοβέριζε: ἐνόσω σὰν μικροὶ καὶ τιποτένιοι κυττάζαμε πῶς ὁ ἓνας νὰ πάρῃ τὸ ψωμί τοῦ ἄλλουνοῦ, ὁ κόσμος μᾶς περιφρονοῦσε. Μὰ τώρα τὰ μάτια μας ἀνοιξαν καὶ νοιώσαμε τὴν περιφρόνηση τῆς Κοινωνίας, καὶ ἐνωθήκαμε ὅλοι καὶ ἀγκαλιάσαμε σὰν τὸ παιδί τὴ μάνα μπρὸς τὸν κίνδυνο, τὴν Ἐνωσὴ μας. Καὶ ἡ «Διδασκαλικὴ Ἐνωσις» μᾶς ἔσωσε. Εἶναι ἀλήθεια πῶς δὲν ἐπέτυχε ὅτι ζητήσαμε, ἀλλὰ καὶ κείνο ποῦ ἔκανε μπρὸς στήν πρωτινὴ κατάστασή μας εἶνε ἀρκετό. Καὶ ἂν δὲν ἔκαν

ἡ «Ἐνωσὴ» ἐκεῖνο, ποῦ ἐλπίσαμε, δὲν πταίει αὐτή. Πταίουμε πάλιν ἡμεῖς, διότι ἐνόσω ὁ κίνδυνος εἶναι γιὰ τὸ ψωμί μας καὶ κοντὰ μας, ὅλοι τότε φωνάζουμε, ἔ-ταν ὅμως μερικοὶ ἀπὸ μᾶς ἱκανοποιηθῶν εἰς ὅτι ζητοῦν, τότε τραβιοῦνται καὶ παρὰσούρουν καὶ τοὺς ἄλλους. Ἔτσι κινδυνεύουμε νὰ χάσουμε τὴ δύναμή μας: ἐὰν δὲ ἐξακολουθήσουμε μὲ αὐτὴ τὴν ἀδιαφορία, βέβαια θὰ φθάσουμε στὴν πρωτινὴ μας ἀθλία θέση. Ἀπὸ τώρα ὅμως σκέψου, συνάδελφε, αἰσθανόμεθα τὴν ἀντίδραση καὶ τὸν ἀγῶνα, μέσα στὸν ὅποιον θὰ μᾶς ρίξῃ ἡ αὔριον. Καὶ τότε θὰ βλέπουμε ἀπὸ μακρὰ τὴν εὐτυχία, θὰ κλαίουμε, θὰ στενάζουμε, ἀλλὰ δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ἀπλώσουμε τὰ χέρια καὶ νὰ τὴν πιᾶσουμε. Αὐτὴν τὴν δύναμη θὰ μᾶς τὴν δώσῃ μόνον ἡ «Διδασκαλικὴ Ἐνωσις». Ὅταν εἴμεθα ἐνωμένοι, εἴμεθα ἰσχυροί.

Καὶ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἰδέαν τῆς ἐνώσεως, ἔχει σκοπὸν νὰ τὴν συσφίγῃ ἀκόμη περισσότερο τὸ ὄργανό μας ἡ «Ν. Ἀγωγή». Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην οἱ συνάδελφοί μας ἐκδίδουν *ἔφημερίδα* διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὰ δίκαιά τους, καὶ ἡμεῖς ἐδῶ γιὰ τὴν ὥρα θὰ ἔχουμε τὸ περιοδικό μας. Εἶναι καθαρῶς δικό σου ὄργανο καὶ πρὸς τοῦτο καλοῦμε ὅλους τοὺς φίλους συναδέλφους εἰς συνεργασίαν. Ὅτι καλὸ ἔχει ὁ καθεὶς ἄς τὸ συνεισφέρει εἰς τὸ περιοδικόν, τὸ ὅποιον μετὰ προθυμίας θὰ δέχεται τὰ πάντα. Θὰ διαθέτῃ ἡ «Ν. Ἀγωγή καὶ ἐλεύθερον βῆμα» πρὸς συζήτησιν διαφόρων θεμάτων, τὰ ὅποια θὰ ὑποβάλλονται εἰς τὴν κρίσιν Σου. Τὶ πικράπονο ἔχεις, φίλε συνάδελφε, τί σκέπτεσαι διὰ τὴν βελτίωση τῆς θέσεώς μας, πῶς πρέπει νὰ ἐργασθῶμε διὰ νὰ συσπειρωθῶμε, ἀφήνοντας κατὰ μέρος κάθε προσωπικὸ πάθος, κάθε μικροπρεπὴ καὶ ἀμαρτωλὴ συμφεροντολογία, ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα ἀνήκουν εἰς ἐσένα καὶ ζητοῦμε τὴν γνώμην καὶ τὴν συναντίληψή Σου.

Τὸ ὄργανό μας πρὸς τὸ παρόν, ἔνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μας θὰ εἶναι *δίμηνο*, ἐλπίζουμε ὅμως μὲ τὴν βοήθειά Σου νὰ γίνῃ *μηνιαῖο*, ἀποβλέπομεν ὅμως νὰ τὸ κάμουμε, ἐὰν εἶναι δυνατόν, καὶ *ἡμερησίου φύλλο*, ὅπως οἱ συνάδελφοί τῆς Θεσσαλονίκης.

Λοιπόν, φίλε Συνάδελφε, «ὄλοι μαζί ἐμπρός», αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ἔμβλημά μας. Καὶ ἐλπίζουμε ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ νὰ καταλάβουμε τὴν πρέπουσα εἰς τὴν Κοινωνία θέσιν μας, ὅπως οἱ διδάσκαλοι εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀρκεῖ νὰ ἐργασθῶμε καὶ νὰ εἴμεθα ἐνωμένοι. «Ὅλοι μαζί ἐμπρός».

Α. Ν. Π.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Πρακτικά τῆς Γενικῆς συνεδρίας τῶν διδασκάλων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Δέρκων καὶ Χαλκηδόνος, γενομένης τὴν 15 Ἰουνίου 1921 ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ.

Συμφώνως πρὸς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Προεδρείου τῆς Διδασκαλικῆς Ἐνώσεως προσήλθον εἰς τὴν Γενικὴν συνεδρίαν περὶ τοὺς 200, διδάσκαλοι ὑπογράψαντες πάντες εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀνοιγὲν βιβλίον παρουσίας.

Ὁ πρόεδρος κ. Φ. Σιαμπανίδης κηρύττει τὴν ἐναρξιν τῆς συνεδρίας περὶ τὴν 12 καὶ προσφωνεῖ τὴν ὁμήγουσιν ὡς ἑξῆς.

Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι

Συνήλθαμεν σήμερα ἐδῶ, ὄχι μόνον διότι εἰς ὅλα τὰ πολιτισμένα μέρη κατὰ τὰς διακοπὰς συγκεντρώνονται οἱ διδάσκαλοι πρὸς σύσκεψιν διὰ διάφορα ἐκπαιδευτικῆς φύσεως ζητήματα, ἀνταλλάσσουσιν διαφόρους σκέψεις ἐπ' αὐτῶν καὶ λαμβάνουσιν ἀποφάσεις, τὰς ὁποίας ὑποβάλλουσιν εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν διὰ τὰ περαιτέρω καὶ πρὸς ἐφαρμογὴν. Συνήλθαμεν ἐδῶ σήμερα καὶ δι' ἄλλας αἰτίας. Ὁ διδάσκαλος εἰς τὸν ἀλύτρωτον ἑλληνισμόν δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας μὲ τὸν διδάσκαλον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἢ ἄλλου κράτους. Ἐκεῖ περὶ τῆς ἐκπαιδύσεως ἐν γένει καὶ τῆς θέσεως τοῦ διδασκάλου μεριμνῶσι διάφοροι παράγοντες ἀπὸ τῆς Βουλῆς μέχρι τοῦ τελευταίου σχολικοῦ ἐπιθεωρητοῦ καὶ θεωροῦν καθῆκόν των ἱερὸν ὅλοι οἱ πρὸς τοῦτο τεταγμένοι νὰ ἀμιλλῶνται εἰς τὴν νομοθέτησιν διαφόρων νόμων βελτιούντων τὴν θέσιν τοῦ διδασκάλου ἀπὸ ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀπόψεως. Παρ' ἡμῖν, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, συμβαίνει ὅπως τὸ ἐναντίον. Ἐκτὸς τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Κέντρου, τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως, ἐπ' ἐσχάτων μάλιστα, ἔδειξε πραγματικὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τῆς παιδείας, οἱ ἄλλοι παράγοντες ἐλάχιστα συντελοῦσι εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς παιδείας, ἂν μὴ καταπολεμῶσιν αὐτήν. Διὰ τοῦτο ἡ θέσις τοῦ διδασκάλου εἰς τὸν ἀλύτρωτον ἑλληνισμόν ἦτο οἰκτρὰ δυστυχῶς, ὡς γνωρίζετε. Σωτηρία δὲν ὑπῆρχε καμμία ἔξωθεν· τὸ μαχαίρι εἶχε φθάσει στὸ κόκκαλο, ὅπως λέγομεν. Ἡ κατάστασις αὐτὴ εἶχε γεννήσει τὸν Διδασκαλικὸν Σύνδεσμον, τὸν Διδ. Γυμναστικὸν Σύλλογον καὶ τελευταῖον τὴν Διδ. Ἐνωσιν, περὶ τὴν ὁποίαν συγκεντρούμεθα ὅλοι τώρα οἱ δημοδιδάσκαλοι. Ὅταν πρὸ τριῶν ἐτῶν συνεπηγυόετο ἡ Διδ. Ἐνωσις, εἶχα τὴν τιμὴν ὡς προεδρεύων εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν αἴθουσαν νὰ σᾶς καλέσω εἰς συνένωσιν πρὸς βελτίωσιν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν τῆς θέσεώς μας, ἥτις ὡς ἐκ τοῦ γενικοῦ μάλιστα πολέμου ἦτο

φρικαλέα. Εἶχα διακηρύξει μίαν ἀλήθειαν πασίγνωστον ὅτι· τὰ δικαιώματα κατακτῶνται κοὶ δὲν δωροῦνται ἄνωθεν καὶ ὅτι τὰ ἄνωθεν δωρούμενα δικαιώματα δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν, διότι ἔξαφανίζονται εἰς τὸ πρῶτον ἐλαφρὸν φύσημα τοῦ ἀέρος, ἐνῶ τὰ κατακτώμενα δικαιώματα ἀποθνήσκουσιν μαζὺ μὲ τοὺς κατακτητὰς των. Ὁ τριετής βίος τῆς Διδ. Ἐνώσεως ἀπέδειξεν ὅτι ἐπετελέσαμεν θαύματα μὲ τὴν πρόθυμον ἐν παντὶ συναρωγὴν σας, διὰ τὴν ὁποίαν σᾶς εὐγνωμονῶ ὅλους ἐκ μέρους τοῦ Προεδρείου. Ἡ Διδασκ. Ἐνωσις κατώρθωσε ὄχι μόνον νὰ ἀνυψώσῃ ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως τὴν θέσιν τοῦ δημοδιδασκάλου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἠθικῆς τῆς αὐτῆς. Ἡ Ἐνωσις μας εἶναι παράγων πρώτης γραμμῆς. Πρωτοστατεῖ εἰς πᾶσαν ἐθνικὴν κίνησιν, ἐπιζητεῖται ἢ πολύτιμος συνεργασία τῆς εἰς κάθε ἐθνικὸν ζήτημα, συμβάλλει καὶ ὑλικῶς ἀκόμη, παρὰ τοὺς γλίσχρους τῆς πόρους, διὰ τὰς ἐθνικὰς μας ἀνάγκας, διενεργεῖ ἐράνους διὰ τῶν μελῶν τῆς διδασκάλων μεταξὺ τῶν μαθητῶν καὶ εἰς τὴν κοινότητα, ὅπου ἐργάζεται, διὰ τοὺς τραυματίας μας ἡρώας. Ἡ Ἐνωσις εἰργάσθη καὶ διὰ τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς καὶ παρεσκεύασεν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν καταλλήλως θὰ σᾶς τὴν ὑποβάλλῃ πρὸς ἔγκρισιν διὰ τὰ περαιτέρω. Τὸ κυριώτερον δέ, ἔλαβε τὴν ἄδειαν, καὶ εἶναι τοῦτο κατόρθωμα τώρα μὲ τοὺς ὑπάρχοντας πολιτικούς ὄρους, νὰ ἐκδίδῃ τακτικῶς τὸ ὄργανόν μας· τὴν Νέαν Ἀγωγὴν, τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα δοκίμια χθὲς ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς λογοκρισίας καὶ παρεδόθησαν πρὸς ἐκτύπωσιν. Κυκλοφορεῖ δὲ ἐντὸς 10 τὸ πολὺ ἡμερῶν. Τὸ περιοδικόν μας ἦτο ἀπαραίτητον· θὰ εἶναι τὸ ὄργανον μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ὑπερασπίζωμεν τὰ ὑλικά καὶ ἠθικά μας συμφέροντα, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχομεν καθῆκον ἱερὸν ὅλοι νὰ τὸ ὑποστηρίξωμεν ἐγγράφοντες συνδρομητὰς καὶ ἄλλους μὴ διδασκάλους. Ἀλλὰ καὶ δι' ἓνα ἄλλο ζήτημα ἐφρόντισε ἡ Διδ. Ἐνωσις. Πολλάκις μᾶς ἐπιρρίπτουν τὴν μομφὴν ὅτι μόνον διὰ τοὺς μισθοὺς μας φωνάζομεν καὶ φροντίζομεν. Ἀντιτάσσοντες εἰς τοὺς κυρίους ἐλεγκτὰς μας τὸ ρητὸν «primum vivere deinde philosophare» ἐφροντίσαμεν ὥστε τὸν Αὐγούστον ἡ Δ. Ε. ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς τῶν Πατριαρχείων νὰ ὀργανώσῃ παιδαγωγικὰς διαλέξεις καὶ ὑποδειγματικὰς διδασκαλίας, ὅπως συμβαίνει τοῦτο ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ. Κυρίαί καὶ Κύριοι, κλείω τὴν λιτὴν μου ταύτην προσφώνησιν πρὸς σᾶς μὲ ἓνα ἐγκάρδιον χαιρετισμόν, τὸν ὁποῖον θὰ σᾶς παρεκάλουν νὰ ἀπευθύνωμεν πρὸς τοὺς ἡρώας Ἑλληνας, ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ, μέχρι τοῦ τελευταίου φαντάρου μαχητὰς καὶ τοὺς διαφόρους ἐν γένει συντελεστὰς τῆς νίκης τῆς μεγαλειώδους καὶ πρὸς τὸν Μέγαν Ἐξόριστον ἡμῶν, εἰς ὃν ὀφείλεται τὸ μεγαλόρρημα τῆς Φυλῆς, καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ εὐγνωμοσύνη ἡμῶν θὰ εἶναι αἰδῖος.

Ὁ κ. Θεοδορίδης λέγει ὅτι ἡ διαβάθμισις τῆς μισθοδοσίας τῶν διδασκάλων εἶναι ἄδικος. Συνιστᾷ νὰ ὀρισθῇ μισθὸς 60 λιρῶν διὰ τοὺς τὸ πρῶτον διοριζομένους. Οἱ διδάσκαλοι οἱ συνάπτοντες ἰδιαιτέρας συμφωνίας νὰ καταδιωχθῶν.

Ὁ κ. Παπαδόπουλος λέγει ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ ἐνώσεως Ἐφορειῶν ζητούσης νὰ ὑποβιβάσῃ τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων. Πρὸς καταπολέμησιν τῶν τάσεων τούτων οἱ διδάσκαλοι δὲν πρέπει νὰ φανοῦν ὑποχωρητικοί, ἀλλὰ νὰ δείξουν συνοχήν, ἀλληλεγγύην. Συνιστᾷ νὰ ἐκλεγῇ ἐπιτροπὴ διδασκάλων, ἣτις ἐπεμβαίνουσα εἰς τὰς ἀναφυσόμενας διαφωνίας νὰ ἐνεργῇ καταλλήλως πρὸς κατίσχυσιν τῶν δικαιῶν τῶν διδασκάλων. Ἐν τέλει προτείνει ἐξίσωσιν τοῦ μισθοῦ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν διδασκαλιστῶν.

Ὁ κ. Ἰω. Ἀναστασιάδης λέγει ὅτι δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει, τί θὰ κάμουν αἱ Ἐφορεῖαι, συνιστᾷ δὲ νὰ ἐκλεγῇ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἣτις νὰ κανονίξῃ τὰ προκύπτοντα ζητήματα, νὰ ζητηθῇ ἀπὸ τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν, ὅπως διατάξῃ νὰ μὴ παύωνται οἱ διδάσκαλοι, ἀλλὰ νὰ μετατίθενται, ὅπως γίνεται καὶ διὰ τοὺς ἱερεῖς.

Ὁ κ. Ταπεινὸς λέγει ὅτι ἄμεσος φόβος ὑποβιβασμοῦ τῆς μισθοδοσίας δὲν διαφαίνεται, διότι ἡ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ ὑποστηρίζει τὰς βλέψεις μας.

Ὁ κ. Πρόεδρος λέγει ὅτι ἡ Π. Κ. Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ παῦσιν διδασκάλου δι' οἰκονομικοὺς λόγους οὐδόλως ἐγκρίνει· ἀγὼν ὅμως θὰ ὑπάρξῃ εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον, ὅπου αἱ Ἐφορεῖαι θὰ ἀποταθῶσιν. Ἡ Ἐνωσις στηριζομένη ἐπὶ τῶν διδασκάλων θὰ κάμῃ τὸ καθήκον της.

Ὁ κ. Θεοδορίδης λέγει ὅτι εἰς τὰς ἀπολύσεις παίζουσι τὸν μεγαλύτερον ρόλον οἱ διευθυνταί, οἵτινες κατηγοροῦν εἰς τὰς Ἐφορείας τοὺς συναδέλφους τῶν. Ἀναφέρων δὲ ὄρισμένα γεγονότα συνιστᾷ νὰ ληρθῶν τὰ κατάλληλα μέτρα.

Ὁ κ. Δ. Δημητριάδης διαμαρτύρεται ἐναντίον ἐκείνων, οἵτινες κατηγοροῦν τὴν «Ἐνωσιν», ὅτι δῆθεν δὲν κάμνει τίποτε, συγκρίνων δὲ τὴν οἰκονομικὴν θέσιν τῶν διδασκάλων κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν σημερινὴν αὐτῶν ἀμοιβὴν ἀποδεικνύει ὅτι αὕτη ἐπετεύχθη διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Διδ. «Ἐνώσεως» καὶ ἀπονέμει τὸν δίκαιον πρὸς αὐτὴν ἔπαινον.

Ὁ κ. Πρόεδρος λέγει ὅτι μόνη ἡ δεσποινὶς Κορνηλία Τσοπάνογλου ἠδίκηθη πέρουσι· ἔπλεξε δὲ τὸν ἔπαινον της, διότι, καίπερ μείνασα ἄνευ θέσεως, δὲν ἐδέχθη οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἐκ τοῦ Ταμείου τῆς Ἐνώσεως.

(Ἡ ὀλομέλεια χειροκροτεῖ παταγωδῶς).

Ὁ κ. Γιαννακάκης θεωρεῖ τὴν συζήτησιν ἀρκετὴν καὶ συνιστᾷ ἐκτὸς τῆς ἐκδόσεως τοῦ Περιδικιοῦ, νὰ συστηθῇ καὶ μία πρότυπος ἀστικὴ σχολὴ ἐν Πέραν κατὰ τὰς παύσεις, ὅπου νὰ διδάσκουν διδασκαλισταί, οἱ δὲ λοιποὶ διδάσκαλοι παρακολουθοῦντες τὴν διδασκαλίαν τῶν νὰ καταρτίζωνται τελειότερον.

Ὁ κ. Δ. Δαμασκηνὸς προτείνει νὰ ἐκλεγῇ Ἐπιτροπὴ 20μελῆς, ἣτις ἔχουσα ἐκτελεστικὴν δύναμιν, νὰ προλαμβάνῃ πᾶσαν παρεκτροπὴν καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν διατήρησιν τοῦ μισθοῦ. Ἐκφράζει τὴν λύπην του πρὸς ἐκείνους, οἵτινες πτοηθέντες συνεβλήθησαν μὲ μισθὸν κατώτερον τοῦ ὀριζομένου ὑπὸ τῆς διαβαθμίσεως τῶν, φρονεῖ μάλιστα ὅτι ἐν ἀνάγκῃ, δεόν νὰ τεθοῦν εἰς χρῆσιν καὶ βίαια μέτρα κατὰ τὰ τῶν Ἐφορειῶν, αἵτινες ζητοῦν νὰ ἀδικήσουν τοὺς διδασκάλους καὶ κατὰ τῶν διδασκάλων, ὅσοι δὲν συμμορφοῦνται πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς ὀλομελείας.

«Ὅσοι παρασπονδοῦν, νὰ φανοῦν ὅτι εἶναι συναδέλφοι ἢ νὰ δηλωθῶν ὡς ἐχθροί. Προτείνει τὰ μέχρι τοῦδε συμβόλαια τὰ μὲ μισθὸν κατώτερον συναφθέντα νὰ θεωρηθῶν ἄκυρα καὶ νὰ ἐπιστραφοῦν. Διδάσκαλος ἄνευ ἀποχωρήσεως λόγου δὲν δύναται νὰ παυθῇ. Οἱ λόγοι τῆς ἀπολύσεως δεόν νὰ ἐκτιθενται καὶ νὰ συζητοῦνται πρῶτον εἰς τὸ Προεδρεῖον καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν καὶ κατόπιν νὰ λαμβάνηται ἡ σχετικὴ ἀπόφασις. Ἐὰν Ἐφορεῖα τις ἄνευ ἀποχωρήσεως λόγου ἐπιμένῃ εἰς τὴν ἀπόλυσιν διδασκάλου, νὰ κλείεται τὸ σχολεῖον της, ἕως ὅτου συμμορφωθῇ μὲ τὴν ἐκδιδομένην ἀπόφασιν. Διδάσκαλος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκῃ, ἐὰν δὲν εἶναι μέλος τῆς Ἐνώσεως. Ἐν δεδομένη ἀνάγκῃ δὲ θὰ ἀπεργοῦν τοπικῶς οἱ διδάσκαλοι. Ὅπισθεν αὐτῶν θὰ εἶναι ὁ ὄγκος τῶν ἄλλων.

Ἐπὶ τούτοις γίνεται ἡ ἐκλογὴ εἰκοσαμελοῦς ἐπιτροπῆς μὲ ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα ἀπαρτισθεῖσα ἐκ τῶν κ. κ. Κυρούδη, Κυνηγοπούλου, Πετροπουλιάδου, Ἀναστασιάδου, Ἀθ. Παπαδοπούλου, Κοσμοπούλου, Γιαννακάκη, Κ. Παπαδοπούλου, Κρ. Τριανταφυλλίδου, Δ. Δημητριάδου, Δ. Ι. Δημητριάδου, Μερσίνογλου, Στογιοανοπούλου, Καρατζᾶ, Σκαναβῆ, Τσακίρη, Γούδα καὶ τῶν δεσποινίδων Μελανδινοῦ, Ἀπέργη καὶ Λυμπεριάδου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, ἀποκληθεῖσα—Ἐκτελεστικὴ, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Προεδρείου θὰ μεριμνήσῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν διδασκάλων καὶ θὰ ἐργασθῇ ὑφ' ὃ πνεῦμα ἐξέθεσαν οἱ ἐν τῇ συνεδρίᾳ λαβόντες τὸν λόγον.

Συνεχίζων ὁ κ. Δαμασκηνὸς ἐκθέτει τὴν κατάστασιν τῆς ἐκπαιδεύσεως μας καὶ καταγγέλλει ἐπὶ τῇ βάσει στατιστικῶν καὶ ἐκθέσεων τῶν ἰατρῶν τὴν καταστροφὴν, ἣς γίνονται πρόξενα καὶ τὰ σχολικὰ κτίρια καὶ τὸ ἐπιστάμενον πρόγραμμα καὶ ἀπαιτεῖ ριζικὴν τοῦ προγράμματος τροποποίησιν καὶ ἀφαίρεσιν τῆς περιττεῦσης ὕλης. Συνιστᾷ νὰ ἐπιδιωχθῇ ὅπως ὁ μαθητὴς μὴ μένῃ πολλὰς ὥρας εἰς τὸ σχολεῖον. Ἀπαραίτητον θεωρεῖ ὅπως παρ' ἐκάστη συνοικίᾳ ὑπάρχει κονίστρα παιγνιδίων ὅπου οἱ μαθηταὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν εἰδικοῦ διδασκάλου νὰ παίζουσι καὶ νὰ γυμνάζωνται καὶ νὰ διέρχωνται εὐαρέστως τὸν καιρὸν τῶν. Ἐβδομαδιαία ἐργασία 18 ὡρῶν διὰ τὴν Α' καὶ Β' τάξιν εἶναι ἀρκετὴ, διὰ τὴν Γ' καὶ Δ' 24 καὶ διὰ τὴν Ε' καὶ ΣΤ' 30. Ἐκάστη τάξις δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ πλείονας τῶν 45 μαθητῶν, ἄνω δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἡ τάξις δεόν νὰ διαιρῆται εἰς τμήματα. Σήμερον δὲ τί συμβαίνει; Τὰ παιδιὰ κλεισμένα μέσα εἰς τὰ σχολεῖα στεροῦμενα καλῆς τροφῆς, φωτὸς καὶ ἀέρος, εἶνε 70% προφυματικά. Ἐν τέλει συνιστᾷ νὰ ζητηθῶν παρὰ τῆς Π. Κ. Ἐκπ. Ἐπιτροπῆς; εἰδικοί δι' ὑποδειγματικὰς διδασκαλίας, νὰ συγκληθῶν Ἐκπαιδευτικὰ συνέδρια κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου εἰς δὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ ζητεῖ τὴν συνεργασίαν ὅλων, ὥστε νὰ καταπλήξῃ ἡ ἐν αὐτῷ ἐργασία τοὺς κατὰ τῶν διδασκάλων μεμφοιμοῦντας.

Ὁ κ. Τσακίρης λέγει, ἀμυβᾷλλει ἐὰν οἱ διδάσκαλοι δύνανται νὰ ἔχουν γνώμην, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τροποποίησιν τοῦ Προγράμματος. Οἱ διδάσκαλοι λέγει εἶνε μόνον ἐκτελεσταὶ τούτου, θεωρεῖ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τὰς ὑποδειγματικὰς διδασκαλίας, διὰ δὲ τὴν ὑγιεινὴν ἐπικαλεῖται τὴν συμβουλὴν τῶν ἰατρῶν.

Ὁ κ. Δαμασκηνὸς ἀπαντῶν ὁμιλεῖ διεξοδικῶς διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ δημοδιδάσκαλος εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκφέρῃ γνώμην ἐπὶ τοῦ Προγράμματος, διότι ἐκτὸς τῶν σπουδῶν ἔχει καὶ τὴν ἰδιαιτέραν μελέτην, πρὸς δὲ καὶ τὸ πολῦτιμον, ἐφόδιον τὴν πείραν.

Ὁ κ. Τρουφίδης εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων τοῦ κ. Δαμασκηνοῦ ἀναφέρει τὴν Πατριαρχικὴν ἐγκύκλιον, ἣτις ζητεῖ παρὰ τῶν διδασκάλων ὅπως δι' ἐκθέσεων δηλώσωσι εἰς τὴν Π. Κ. Ἐκκ. Ἐπιτροπὴν, ποῖαι νομίζουσιν ὅτι δεόν νὰ ἐπενεχθοῦν τροποποιήσεις εἰς τὸ ἤδη ἐφαρμοζόμενον Πρόγραμμα τῶν ἀστικῶν σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς.

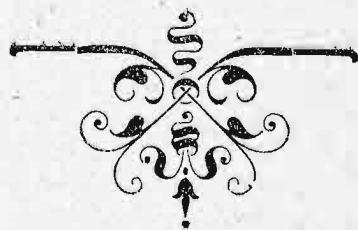
Κατόπιν τούτων ὁ κ. Πρόεδρος εὐχαριστῶν πάντας διαλύει τὴν συνεδρίαν.

ΤΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ

Ἄλλοτε θὰ γράψωμεν ἐν ἐκτάσει διὰ τὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποῖαν ἔχει τὸ παιγνίδι εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν παιδιῶν. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι τὸ παιδί πρέπει νὰ παίζη, δι' αὐτὸ φυσικὰ ὠνομάσθη καὶ παιδί. Ἄλλὰ τί παιγνίδια πρέπει νὰ παίζη καὶ πῶς πρέπει νὰ παίζη, αὐτὸ πρέπει νὰ διδαχθῆ. Τὰ ἑλληνόπουλα δὲν γνωρίζουν νὰ παίζουν, διότι δὲν ἐδιδάχθησαν. Δὲν ἔγινε καμμία φροντίς νὰ περισυλλεγοῦν καὶ τακτοποιηθοῦν τὰ διάφορα παιγνίδια, ὅπως τοῦτο συνέβη πανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ἡ Γυμναστικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Διδασκαλικῆς Ἐνώσεως ἐνέκρινεν ὅπως ἀποταθῆ διὰ τῆς «Νέας Ἀγωγῆς» πρὸς πάντας τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς παρακαλέσῃ νὰ ἀποστείλῃ ὁ καθείς εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Γυμναστικῆς Ἐπιτροπῆς, κ. Μ. Καλυβόπουλον, τὴν περιγραφὴν ὅλων τῶν παιγνιδιῶν, ποῦ γνωρίζει. Ἦμπορεῖ μάλιστα νὰ περισυλλέξῃ πολλά παιγνίδια ἀπὸ τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίδας.

Τὰ παιγνίδια αὐτὰ θὰ δημοσιευθοῦν κατόπιν εἰς τὸ περιοδικόν.

Πάν ὅτι ἀφορᾷ τὴν σύνταξιν τῆς «Νέας ἀγωγῆς» ἀποστέλλεται πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπὶ τοῦ περιοδικοῦ ἐπιτροπῆς κ. Γ. Καρατζᾶν, Ζωγράφειον Πέραν.

Αἱ συνδρομαὶ καὶ τὰ χρηματικὰ ἐμβάσματα, καὶ ἐν γένει ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἀποστολὴν τοῦ περιοδικοῦ, διαβιβάζονται πρὸς τὸν ταμίαν κ. Μ. Καλυθόπουλον, Ζωγράφειον, Πέραν.

Ἡ «Νέα Ἀγωγή» δημοσιεύει κρίσεις τῶν νεωστὶ ἐκδιδομένων βιβλίων, τῶν ὁποίων δύο ἀντίτυπα ἤθελον σταλῆ πρὸς τὴν σύνταξιν αὐτῆς.